

CENTER FOR
BOLIGSOCIAL
UDVIKLING

TRYGHEDEN I DANSKE BYOMRÅDER

En måling af trygheden ved at bo og færdes i udsatte boligområder sammenlignet med andre byområder i Danmark

Trygheden i danske byområder

- En måling af trygheden ved at bo og færdes i udsatte boligområder sammenlignet med andre byområder i Danmark

Nikolaj Avlund, projektleder
Lasse Kjeldsen
Lilie Darsø

ISBN: 978-87-92798-21-3

© 2013 Center for Boligsocial Udvikling

Center for Boligsocial Udvikling
Sadelmagerporten 2a
2650 Hvidovre

Telefon: 50 89 45 00
info@cfbu.dk
www.cfbu.dk

Maj 2013

Forsidefoto: Emil Ryge Christoffersen, Polfoto.

Udgivelsen kan frit hentes på www.cfbu.dk.

CFBU's udgivelser kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Center for Boligsocial Udvikling er en selvejende institution under Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter. Centrets overordnede formål er at undersøge effekten af sociale indsatser i udsatte boligområder, at indsamle erfaringer fra nationale og internationale boligsociale indsatser og at yde kvalificeret rådgivning og processtøtte til centrale aktører indenfor det boligsociale område.

Indhold

Indledning og hvordan vi har gjort	4
Konklusioner og anbefalinger	8
Konklusioner	9
Anbefalinger	10
Trygheden ved at færdes i sit boligområde	12
Kriminalitet	16
Normbrydende adfærd, fysiske forhold & netværk	24
Normbrydende adfærd	25
Fysiske forhold	26
Netværk.....	27
Hvad skaber utrygheden?	30
Litteratur	40
Metodebilag	42

Indledning og hvordan vi har gjort

CFBU sætter for første gang tal på utrygheden blandt beboerne i Danmarks udsatte boligområder. Rapporten bygger på en spørgeskemaundersøgelse, og udsatte boligområder sammenlignes gennemgående med andre byområder.

Du, kære læser, er sandsynligvis vokset op i en velfærdsstat i det nordlige Europa med relativt lille forskel på rig og fattig, meget lave kriminalitetsrater og byområder præget af fred og fordragelighed. Du har sandsynligvis sjældent følt dig utryk ved at færdes ude om aftenen i dit boligområde, og oplever du kriminalitet efter mørkets frembrud, sker det indendørs foran en TV-skærm af nogenlunde kvalitet.

Heldigvis er det langt de fleste, der har det på den måde med utryk, også blandt beboerne i udsatte boligområder, som denne rapport har som omdrejningspunkt. Problemet består i, at gruppen af utryk er markant større i udsatte boligområder end i andre danske byområder, som vi vil dokumentere i det følgende.

Det er første gang, der i dansk sammenhæng sættes tal på utryk ved at bo og færdes i udsatte boligområder, og rapporten bekræfter altså, at de senere års mange trykindsatser i områderne har været velbegrandede.

Rapporten belyser samtidig nogle af årsagerne til utryk i udsatte boligområder. Her er resultaterne overraskende, fordi en række gængse antagelser omkring sammenhængen mellem kriminalitet og utryk afkræftes, og utryk viser sig hovedsageligt at skyldes andre forhold.

Det fører til spørgsmålet om fokus i det nuværende trykindsarbejde ligger det rigtige sted, og rapportens konklusioner følges derfor op med en række anbefalinger til det fremtidige trykindsarbejde i udsatte boligområder.

God Læselyst!

Sådan har vi gjort

Telefonsurvey i forskellige typer boligområder

Denne rapport har haft til formål at fastslå om og i så fald hvordan trygheden for beboerne i udsatte boligområder adskiller sig fra trygheden for beboere i andre byområder.

Vi har derfor fået gennemført en spørgeskemaundersøgelse som telefonsurvey blandt et repræsentativt udsnit af beboere i henholdsvis 33 udsatte boligområder, andre byområder i byer med mere end 25.000 indbyggere og i resten af landet (en detaljeret gennemgang af indsamlingsmetoden og datagrundlaget findes som bilag).

Vi sammenligner gennemgående besvarelserne fra de udsatte boligområder med besvarelserne i tilsvarende byområder, fordi dette er den mest relevante målestok, når man skal indkredse et begreb som tryghed ved at færdes i et boligområde¹. For de vigtigste spørgsmål har vi dog udarbejdet landsgennemsnit for besvarelserne, men der analyseres kun på forskelle mellem udsatte boligområder og andre byområder.

Hvad spørger vi om?

Undersøgelsen bygger på et spørgeskema, som er blevet til som en del af Center for Boligsocial Udviklings (CFBU) arbejde med at udpege effektive tryghedsindsatser i udsatte boligområder (se boks). I spørgeskemaet fokuseres på de adspurgtes oplevede tryghed og deres oplevelser af en række forhold i deres boligområde, såsom fysiske rammer,

normbrydende adfærd, kriminalitet, netværk blandt beboerne og individfaktorer.

Disse forhold og deres sammenhæng med tryghed forklares løbende i rapporten, og ønsker man yderligere uddybning henvises til CFBU-rapporten *Tryghed i udsatte boligområder*, der både forklarer tryghedsfaktorerne, og hvorfor de enkelte spørgsmål er valgt.

Kan vi stole på resultaterne?

Da vi her kun spørger en lille delmængde af den samlede population i de tre typer boligområder, er vores resultater behæftet med en vis stikprøveusikkerhed. Vi formidler derfor (med mindre andet er angivet) kun forskelle mellem de forskellige typer byområder, der er statistisk signifikante ($p=0.05$). Det vil sige, at vi med 95 % sikkerhed kan sige, at den givne forskel mellem byområderne ikke er tilfældig.

Udover stikprøveusikkerheden har spørgeskemaundersøgelser som denne, der fokuserer på oplevelsen af en række fænomener med tilknytning til tryghed og kriminalitet, nogle svagheder, som man altid skal have in mente, når man fortolker resultaterne. Flemming Balvig og Britta Kyvsgaard oplister i rapporten - *Offerundersøgelserne 2005-2010* - 12 vigtige forbehold for spørgeskemaundersøgelser omkring kriminalitet og tryghed, der bl.a. omhandler stikprøveudvalg, svarvillighed, hukommelsesproblemer og opfattelser af kriminalitet. Da samme forbehold skal tages i nærværende rapport, bør den kritiske læser gennemgå denne liste² (Balvig & Kyvsgaard 2011:9).

Tabel 1. Oversigt over de undersøgte områder

Område	Samlet antal beboere pr. 1. januar 2012	Stikprøve	Udvælgelseskriterier
33 udsatte boligområder	66.600	402	10-12 respondenter fra hvert af de 33 områder, vægtet efter alder, køn og etnicitet
Byer med mere end 25.000 indbyggere	2.631.733	491	Tilfældig udvælgelse vægtet efter alder og køn
Byer med mindre end 25.000 indbyggere samt landområder	2.939.794	533	Tilfældig udvælgelse vægtet efter alder og køn
Landsgennemsnit	5.571.527	1.024	Pulje af to ovenstående stikprøver af byer og landområder vægtet efter relativ andel af samlet indbyggertal i Danmark.

På sporet af de virkningsfulde tryghedsindsatser

Center for Boligsocial Udvikling satte i 2012 med rapporten *Tryghed i udsatte boligområder* fokus på trygheden ved at bo og færdes i udsatte boligområder. Rapporten havde til formål at fastslå de overordnede årsager til utryghed blandt beboerne i et afgrænset boligområde, og i rapporten identificeredes fire grupper af faktorer, der påvirker den enkelte beboers tryghed:

- *Fysiske rammer* i form af symboler på normbrud som f.eks. graffiti, skrald der flyder eller hærværk, eller som de rammer der betinger mulighederne for at følge med i hinandens gøren og laden i det offentlige rum
- *Netværk* i form af beboernes indbyrdes kendskab og tillid, samt fælles handlekraft overfor utryghedsskabende forhold.
- *Nabolagsproblemer* i form af kriminalitet og normbrydende adfærd som tilråb, trusler og chikane.
- *Individfaktorer* som beboernes socioøkonomiske ressourcer, etniske baggrund, alder og køn.

Den oplevede tryghed og de fire grupper af faktorer varierer meget fra boligområde til boligområde, dels pga. beboersammensætningen, men også pga. lokale forhold som en lovlig livlig ungdomskultur, et stærkt sammenhold blandt beboerne og lign.

Hvad virker, når utrygheden skal mindskes?

CFBU udarbejdede på baggrund af rapporten et tryghedsmålingsredskab, der gennem en spørgeskemaundersøgelse blandt beboerne i et boligområde kan dokumentere trygheden og forekomsten af kriminalitet, nabolagsproblemer, netværk, utrygge steder etc. i det givne boligområde.

CFBU vil fremover gennemføre tryghedsmålinger i udvalgte udsatte boligområder, der påtænker at gennemføre en større tryghedsindsats og foretage målingen før og efter den givne indsats. Det vil give mulighed for at dokumentere, både om indsatserne har den ønskede effekt, men også hvordan tryghedseffekten opnås - er der blevet færre nabolagsproblemer? Har beboernes oplevelse af de fysiske rammer ændret sig? osv. Værdifuld viden for boligselskaber, kommuner og ministerier, der igangsætter og prioriterer mellem forskellige tryghedsindsatser.

33 forskellige boligområder

Sidst men ikke mindst skal det pointeres, at denne undersøgelses resultater ikke gælder for enkelte af de 33 udsatte boligområder, men betegner et gennemsnit af dem alle. De 33 områder, der undersøges, har selv sagt nogle fællestræk, der gør, at de samlet adskiller sig fra andre byområder hvad angår tryghed, kriminalitet osv. Samtidig er der dog også store indbyrdes forskelle mellem områderne, og denne undersøgelse siger derfor ikke noget om trygheden i det enkelte udsatte boligområde, der godt kan ligge betragteligt over eller under de her beskrevne gennemsnit. Ønsker man at videreformidle resultaterne fra undersøgelsen, bør dette forhold overvejes.

1 Når man taler om oplevet tryghed i et boligområde og tilknyttede forhold som kriminalitet, utryghedsskabende adfærd, socialt netværk og fysiske rammer, er det mest relevant at sammenligne udsatte boligområder med andre ikke-udsatte byområder, idet mange af disse forhold er meget anderledes på landet. Beboere i større byer tenderer således generelt til at være mere utrygge end landbefolkningen (Balvig, Holmberg & Nielsen 2011:134), uafhængigt af om de bor i udsatte eller ikke-udsatte boligområder. For at tage højde for dette sammenligner vi gennemgående trygheden for beboere i udsatte boligområder med trygheden for beboere i tilsvarende byområder. Da de 33 boligområder på regeringens liste over særligt udsatte boligområder alle er beliggende i byer med 25.000 indbyggere eller mere (eneste undtagelse er Nivåhøj i Nivå, en by med ca. 8.000 indbyggere i alt) har vi valgt byer med mere end 25.000 indbyggere som sammenligningsgrundlag.

2 www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2011/Offerrapport_2010.pdf

Konklusioner og anbefalinger

Utrygheden er højere blandt beboerne i Danmarks udsatte boligområder, og normbydende adfærd som unge i grupper, scooterkørsel og tilråb er en af de primære årsager. Indsatser for de unge og en ændret beboersammensætning er blandt løsningerne.

Konklusioner

Flere utrygge i udsatte boligområder

Undersøgelsens hovedkonklusion er, at utrygheden er mere udbredt blandt beboerne i Danmarks udsatte boligområder. 26 % af beboerne i de udsatte boligområder er således utrygge ved at færdes alene i mørke i deres boligområde mod 16 % i andre danske byområder. Størstedelen af beboerne i udsatte boligområder er således trygge ved at færdes i deres boligområde om aftenen, men andelen af utrygge beboere er væsentligt større i udsatte boligområder end i andre byområder. Vi har derfor undersøgt en række mulige forklaringer på den forhøjede utryghed i udsatte boligområder.

Normbrydende adfærd er den primære kilde til utryghed

Den mest klare indikation af kilderne til utryghed, får man ved direkte at spørge respondenterne, om der er noget i deres boligområde, der skaber utryghed. Her viser det sig det sig, at 24 % af beboerne i udsatte boligområder nævner unge i grupper, scooterkørsel, tilråb og anden normbrydende adfærd i det offentlige rum, som det, der skaber utryghed. I andre byområder er det kun 11 %, der betragter normbrydende adfærd som utryghedsskabende, og den væsentlige forskel tyder på, at den normbrydende adfærd er den primære kilde til utrygheden i udsatte boligområder.

Oplevelsen af nabolagsproblemer skaber utryghed

Andelen af beboere, der betragter kriminalitet som et problem, er større i udsatte boligområder end i andre byområder, og det gælder alle typer af kriminalitet bortset fra indbrud. Det samme gælder andelen, der betragter den normbrydende adfærd som et problem, og sidst men ikke mindst betragtes offentlig uorden som f.eks. affald på gaden, graffiti mv. i højere grad som et problem i udsatte boligområder end i andre byområder.

Undersøgelsen viser, at oplevelsen af nabolagsproblemer formentlig er en vigtig del af forklaringen på den forhøjede utryghed

i de udsatte boligområder. Ikke ved at man personligt er udsat for kriminalitet, men ved at man opfatter kriminalitet og normbrydende adfærd som en trussel og et problem i hverdagen. Uanset om man er tryk eller utryk ved at færdes i sit boligområde, er der således stor enighed om, at en lang række nabolagsproblemer udgør et langt større problem i de udsatte områder end i andre byområder. Og blandt de beboere, der oplever problemerne, er der en signifikant overrepræsentation af beboere, der er utrygge ved at færdes ude efter mørkets frembrud.

Betydeligt flere har været udsat for kriminalitet i udsatte boligområder

Undersøgelsen dokumenterer et betydeligt højere kriminalitetsniveau i udsatte boligområder end i andre byområder. 20 % af beboerne i udsatte boligområder har således været udsat for kriminalitet indenfor det seneste år mod 13 % i andre danske byområder. De kriminelle hændelser i udsatte boligområder adskiller sig ikke overordnet fra dem i andre byområder, og ca. halvdelen af alle tilfælde af kriminalitet udgøres af mindre alvorlige hændelser som f.eks. tyveri. Kun 3 % af beboerne i udsatte boligområder har været udsat for de mest utryghedsskabende former for kriminalitet som f.eks. vold, overfald eller trusler.

Mindre anmeldelsestilbøjelighed i udsatte boligområder

Den officielle anmeldelsesstatistik afspejler ikke det forhøjede kriminalitetsniveau i udsatte boligområder, fordi beboerne i udsatte boligområder er mindre tilbøjelige til at anmelde kriminaliteten til politiet. 9 % af beboerne i udsatte boligområder har således været udsat for kriminalitet indenfor det seneste år og undladt at anmelde det, mens dette er tilfældet for 3 % i andre boligområder.

Det er overordnet set de samme typer kriminalitet, der ikke anmeldes i udsatte boligområder som i andre boligområder. Blot ca. 1 % af beboerne i udsatte boligområder har været udsat for vold, overfald, trusler mm. og undladt at anmelde det, hvilket tyder på, at den lave anmeldelsestil-

bøjelighed overordnet ikke skyldes frygt for gerningsmanden/-mændene.

Udsathedens for kriminalitet forklarer ikke den forhøjede utryghed

Det er oplagt, at det forhøjede utryghedsniveau i udsatte boligområder hænger sammen med det forhøjede kriminalitetsniveau. Undersøgelsen viser imidlertid, at de respondenter, der har været udsat for kriminalitet, gennemgående er lige så trygge ved at færdes alene i deres boligområde i mørke, som respondenter, der ikke har været udsat for kriminalitet. Den forhøjede utryghed i udsatte boligområder skyldes altså ikke direkte, at flere har været ofre for kriminalitet.

Kendskabet til kriminalitet på anden hånd er ens

Man kan også opleve kriminalitet på anden hånd f.eks. som vidne eller ved at høre om kriminaliteten gennem bekendte eller medierne. Undersøgelsen viser her, at andelen af vidner til kriminalitet i udsatte boligområder eller andelen af beboere med bekendte, der har været udsat for kriminalitet, er som i andre byområder. Der er ligeledes ingen forskel i andelen af beboere, der har hørt om kriminalitet i deres boligområde fra medierne eller fra andre beboere. Det tyder på, at videreformidlingen af kriminelle hændelser gennem medierne og snak med naboer er som i andre byområder, og at årsagen til forhøjet utryghed i de udsatte områder ikke skyldes, at beboerne i højere grad har konkret viden om kriminelle hændelser i boligområdet.

Individuelle faktorer kan ikke forklare utrygheden i de udsatte områder

En anden forklaring på den forhøjede utryghed i udsatte boligområder kan være, at en større andel af beboerne her er ressourcevage og pga. manglende robusthed bliver utrygge af oplevelser, der for ressourcestærke personer ikke ville skabe utryghed. Her viser regressionsanalysen, at blot ca. 15 % af utrygheden i udsatte boligområder kan tilskrives individuelle forhold som socioøkonomisk status, etnicitet og alder. Det tyder

på, at størstedelen af utrygheden skyldes beboernes oplevelser i boligområdet, og ikke at beboerne på et individuelt plan er mere disponerede for at blive utrygge.

Dette bekræftes af respondenternes angivelse af en række nabolagsproblemer, hvor både utrygge og trygge beboere i udsatte boligområder, gennemgående oplever normbrydende adfærd, kriminalitet og uorden i det offentlige rum som et større problem end beboerne i andre boligområder.

Anbefalinger

Få afdækket hvad der skaber utrygheden i det enkelte boligområde

Denne undersøgelses gælder som tidligere nævnt ikke for enkelte udsatte boligområder. Det er derfor en god idé i det enkelte boligområde at få afdækket utrygheden blandt beboerne, og hvad den i givet fald skyldes. Den mest sikre måde at gøre dette er ved at gennemføre en spørgeskemaundersøgelse blandt et repræsentativt udsnit af beboerne i det givne boligområde, som det bl.a. beskrives i CFBU-rapporten *Tryghed i udsatte boligområder* (se denne og mere på www.cfbu.dk). Man kan også gennem interviews med udvalgte beboere danne sig et godt billede af utryghedsskabende elementer i det enkelte boligområde, men ikke ad denne vej indikere noget om utrygheden generelt blandt beboerne.

Tag beboernes oplevelse af utryghed alvorligt

Fokus i tryghedsarbejdet bør ligge på de ting, der virker utryghedsskabende for beboerne. Set af en udefrakommende er det ikke altid rationelle overvejelser, der skaber utryghed blandt beboerne i et boligområde. For det meste bunder utrygheden dog i reelle problemer, og det er beboernes opfattelse af disse utryghedsskabende forhold, der bør ligge til grund for de tryghedsskabende indsatser - ikke "objektive" forhold som registreret af en udefrakommende.

Fokuser på den normbrydende adfærd i det enkelte boligområde

Denne undersøgelses resultater tyder på, at normbrydende adfærd som f.eks. unge i grupper, scooterkørsel og tilråb er det, der primært skaber utryghed blandt beboerne i udsatte boligområder. Mange steder arbejder man fokuseret med de unge, der (ofte ubevidst) står for den normbrydende adfærd, og uden denne indsats ville den normbrydende adfærd sandsynligvis være mere udbredt og utrygheden i udsatte boligområder højere. Der er dog stadig en del boligområder, hvor arbejdet med de unge kan optimeres. Det kan bl.a. ske ved at styrke de kriminalpræventive samarbejder med deltagelse af politi, boligselskab og kommune eller ved at styrke det boligsociale arbejde med de unge, der skaber utryghed. I CFBU-rapporterne *Beredskabet i Gellerup*; *Problemorienteret politiarbejde*; *De unge væk fra gaden*; *Gadeplan* m.fl. findes en række eksempler på sådanne indsatser.

Få inddraget de utrygge i tryghedsarbejdet

Et sideløbende spor i tryghedsarbejdet kan være at arbejde målrettet med de utrygge i boligområdet, og f.eks. gennem sociale aktiviteter at styrke deres sociale netværk eller øge deres kendskab til de unge, der hænger ud på gaden. Det vil sandsynligvis medføre, at de utrygge i mindre grad opfatter den normbrydende adfærd som utryghedsskabende, og aktiviteterne kan samtidig være med til at give de unge en større bevidsthed om, hvordan deres adfærd opfattes af andre beboere.

En aktivitet at mødes om kan være en tryghedsvandring, hvor deltagerne i fælleskab går gennem boligområdet og udpeger og diskuterer utryghedsskabende forhold. Læs mere i CFBU-rapporten *Tryghedsvandringer*.

Skab balance i beboersammensætningen

Denne undersøgelse viser, at en væsentlig større andel af både trygge og utrygge beboere i udsatte boligområder oplever normbrydende adfærd og kriminalitet som et problem i deres boligområde, og markant flere har været udsat for kriminalitet indenfor det seneste år. Normbrydende adfærd og kriminalitet skyldes for det meste relativt få drenge og unge mænd i det enkelte boligområde, men når frekvensen gennemgående er højere i udsatte boligområder, er det fordi gruppen af unge med svag familiebaggrund (fraværende forældre, meget fritid der tilbringes på gaden) her er betydeligt større.

En uheldig ungdomskultur i kombination med et stort rekrutteringsgrundlag skaber mange steder tilbagevendende problemer med små grupper drenge, hvilket bl.a. skaber utryghed. På kort sigt er det derfor oplagt at arbejde med at få mindsket den normbrydende adfærd bl.a. gennem kriminalpræventivt arbejde. Skal man dog på længere sigt undgå, at problemerne med normbrydende adfærd og kriminalitet dukker op igen, vil det være nødvendigt at få ændret beboersammensætningen, så koncentrationen af unge med svag familiebaggrund i de udsatte boligområder mindskes.

Vær varsom med at benytte kriminalitetsstatistik som indikator for tryghed

Denne undersøgelses resultater viser på flere måder, at den officielle statistik over anmeldelser af kriminalitet i et boligområde ikke er en god indikator for beboernes tryghedsniveau. På den ene side bliver 45 % af kriminaliteten i udsatte boligområder ikke anmeldt til politiet, og på den anden side er beboere, der har været udsat for kriminalitet lige så trygge som beboere, der ikke har været udsat for kriminalitet. Den officielle kriminalitetsstatistik er derfor et usikkert pejlemærke for beboernes oplevelse af tryghed i deres boligområde, og bør derfor ikke anvendes som indikator for tryghed.

Trygheden ved at færdes i sit boligområde

Hvor udbredt er utrygheden ved at færdes i sit boligområde blandt beboerne i de udsatte boligområder, og hvilke faktorer påvirker trygheden i et boligområde?

Hvad er tryghed?

Tryghed er et begreb, der kan tolkes på mange måder, f.eks. som økonomisk tryghed, social tryghed (som bl.a. garanteres af velfærdsstaten) og miljømæssig tryghed. Vi fokuserer i denne undersøgelse primært på det aspekt af tryghed, der handler om, hvor tryk man er ved at færdes i sit boligområde, og hvilke forhold, der påvirker denne oplevede tryghed.

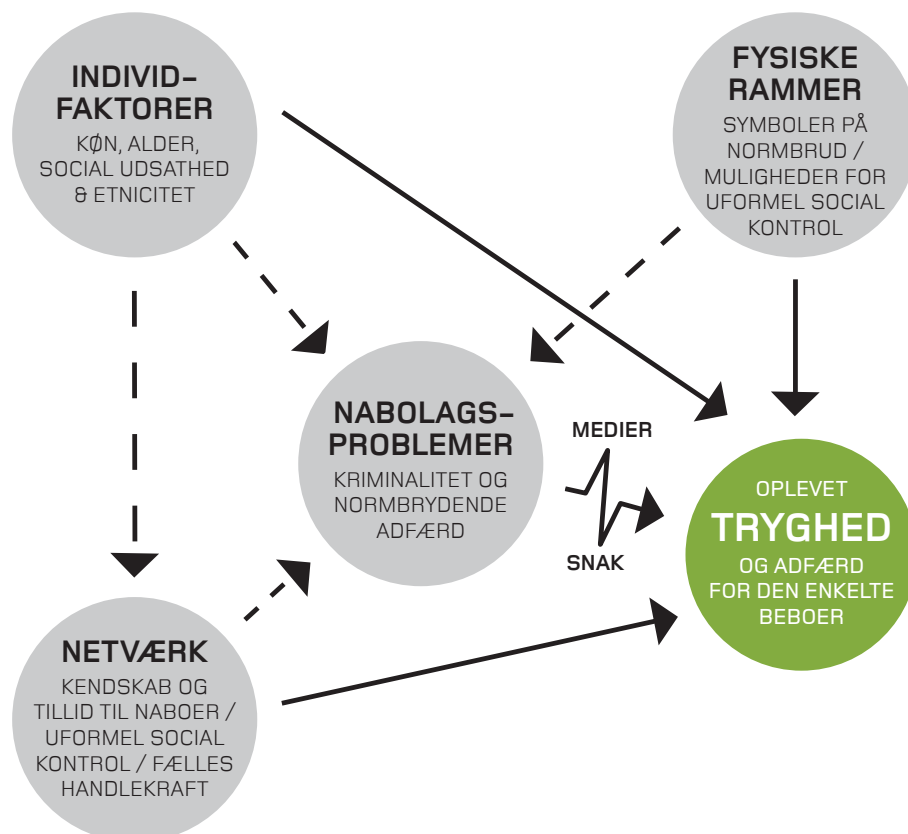
I undersøgelsen defineres tryghed derfor ud fra modsætningen utryghed, der betegner "en følelsesmæssig reaktion genereret af kriminalitet og normbrud eller af fænomener forbundet med kriminalitet og normbrud" (Avlund 2012:16). Sådanne reaktioner kan vi kun få viden om ved at spørge de givne beboere om tidligere *oplevelser* med utryghed i deres boligområde. Fokus ligger således på respondenternes oplevelser af en række fænomener som forekomsten af kriminalitet og normbrydende adfærd osv., der ikke nødvendigvis korresponderer med den faktiske

forekomst af fænomenerne, men som bedre end "objektive" statistikker kan forklare, hvorfor folk er utrygge ved at færdes i deres boligområde.

Faktorer, der påvirker trygheden

Men hvad er det så nærmere for faktorer, der påvirker den enkeltes tryghed ved at færdes i sit boligområde? CFBU har tidligere opstillet en model, der på et overordnet plan viser, hvilke faktorer der påvirker den enkelte beboers tryghed ved at færdes ude i sit boligområde (Avlund 2012:11).

Modellen viser at trygheden ved at færdes ude i sit boligområde for den enkelte beboer påvirkes af fire grupper faktorer: Beboerens individuelle karakteristika, beboerens eget sociale netværk i boligområdet og de sociale netværk generelt blandt beboerne, frekvensen af normbrydende adfærd og kriminalitet i boligområdet, og til sidst boligområdets fysiske udformning.

Faktorerne påvirker hinanden indbyrdes som pilene illustrerer, og et oplagt eksempel er frekvensen af nabolagsproblemer i et boligområde: For det første skaber beboersammensætningen i boligområdet et grundlag for nabolagsproblemer, hvis mange unge vokser op i socialt udsatte familier og tilbringer en stor del af deres fritid på gaden. For det andet finder nabolagsproblemerne typisk sted, hvor de fysiske rammer signalerer manglende opsyn og for det tredje betinges frekvensen af nabolagsproblemer af, hvor tilbøjelige beboerne er til individuelt og/eller kollektivt at gribe ind overfor problemerne.

Om og i hvilken grad nabolagsproblemerne så skaber utryghed for den enkelte beboer, er igen afhængigt af beboerens individuelle ressourcer i form af netværk i boligområdet, personlige ressourcer og robusthed. Samtidig opleves en del nabolagsproblemer ikke af beboeren selv, men videreformidles gennem snak med naboer og/eller gennem medierne.

Den særligt interesserede kan læse mere om modellen i CFBU-rapporten *Tryghed i udsatte boligområder*, og når den omtales her, er det da også blot for at fastslå at tryghed blandt beboerne i et boligområde påvirkes af mange forskellige forhold. Disse forhold hænger ofte indbyrdes sammen og har forskellig udbredelse i det enkelte boligområde, og forholdene indvirker derfor forskelligt på beboernes tryghed i forskellige boligområder.

Tryghedsmålinger, der gennemføres i enkelte afgrænsede boligområder, vil derfor bedre kunne forklare eventuel utryghed end nærværende undersøgelse, hvor 33 udsatte boligområder betragtes samlet overfor tilsvarende byområder. Det er dog slet ikke frugtesløst at undersøge trygheden på et mere overordnet plan som i denne undersøgelse, blot må man ikke forvente den fuldstændige løsning af tryghedens gordiske knude. En sådan kommer man tættere på ved at undersøge trygheden kvantitativt og kvalitativt blandt beboerne i det enkelte boligområde.

Men lad os komme til sagen selv og starte med at se, hvordan trygheden ved at færdes alene i sit boligområde om aftenen er for beboerne i forskellige typer boligområder i Danmark.

Tryghed i dagslys og mørke

Der er stor forskel på at færdes i sit boligområde i dagslys eller mørke, og det er generelt meget få mennesker, der føler sig utrygge ved at færdes i deres boligområde om dagen³, ligesom kun de færreste er utrygge, når de færdes i selskab med andre.

Nogle mennesker færdes imidlertid slet ikke ude i deres boligområde om aftenen, og vi lægger derfor ud med at spørge respondenterne *"hvor ofte færdes du ude i dit boligområde, når det er mørkt?"* Svarer respondenterne *"aldrig"*, spørges han/hun, *"om det skyldes utryghed?"*. Svarer respondenterne ja, placeres han/hun i gruppen af utrygge.

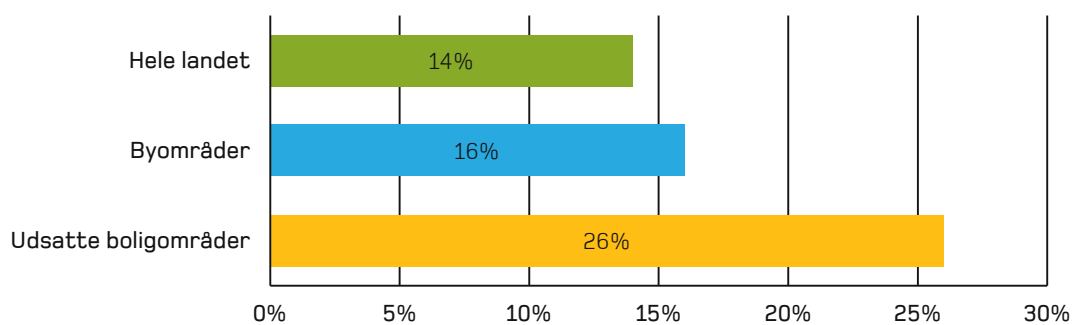
Størstedelen af respondenterne færdes dog ude om aftenen, og dem spørger vi følgende, *"hvor ofte føler du dig utryg, når du færdes alene i dit boligområde, når det er mørkt?"*

Dem, der svarer *"ofte"* eller *"af og til"* placeres i gruppen af utrygge, og vi kan nu gøre den samlede andel af utrygge op, som det ses i diagram 1.

26 % af beboerne i de udsatte boligområder er utrygge ved at færdes alene i mørke i deres boligområde mod 16 % i danske byområder, og forskellen på 10 % er signifikant.

3 Tryghedsmålinger der både spørger til trygheden ved at færdes om dagen og om aftenen, viser som regel, at næsten alle adspurgte er trygge ved at færdes alene ude i deres boligområde om dagen, og at utrygheden ved at færdes alene ude helt overvejende begrænser sig til tidsrummet efter mørkets frembrud (se f.eks. Balvig, Holmberg & Nielsen 2011 s.131, hvor andelen, der er utrygge ved at færdes ude i dagslys udgør under 1 %).

Diagram 1: Andel utrygge (respondenter, der ofte eller af til er utrygge ved at færdes alene i deres boligområde, samt respondenter, der pga. utryghed afholder sig fra at færdes i deres boligområde)

Antallet af respondenter er som følger: Hele landet n=1023, byområder n=494 og udsatte boligområder n=402. Dette gælder ligeledes for undersøgelsens resterende diagrammer, med mindre andet er angivet.

Kriminalitet

Kriminalitetsniveauet er væsentlig højere i de udsatte boligområder, og mange anmelder ikke de kriminelle hændelser. Størstedelen af kriminaliteten er dog som i andre byområder af mindre alvorlig art.

Kriminalitet i udsatte boligområder vs. danske byområder

Det at blive offer for en kriminel handling, gør generelt den enkelte mere tilbøjelig til at tænke på risikoen for at blive udsat for kriminalitet (Balvig & Kyvsgaard 2011:95). Denne bekymring for kriminalitet gælder på tværs af kriminalitetsformerne, så f.eks. både et cykeltveri og grov vold får offeret til i højere grad at overveje sin personlige risiko for kriminalitet. Bekymring for kriminalitet er således et ret vidt begreb, der både kan resultere i, at man tænker en ekstra gang over, hvor man parkerer sin cykel, eller at man afholder sig fra at færdes bestemte steder, fordi man er bange for at blive overfaldet.

I denne undersøgelse fokuserer vi derfor ikke selvstændigt på bekymringen for kriminalitet, men derimod på de tilfælde, hvor bekymringen er så alvorlig, at den fører til utryghed ved at færdes ude i sit boligområde om aftenen.

I de fleste danske boligområder er det heldigvis relativt få personer, der bliver ofre for kriminalitet. Man kan imidlertid godt være angst for at blive udsat for kriminalitet i ens boligområde uden selv at have været offer for en kriminel handling. Har man bekendte eller venner, der har været udsat for en kriminel hændelse, og/eller hører man om kriminelle hændelser i sit boligområde i medierne, kan det skabe lige så stor utryghed, som hvis man selv har været offer.

Der er derfor ingen én til én-sammenhæng mellem kriminalitet og utryghed blandt beboerne i et boligområde, men der eksisterer nogle veldokumenterede sammenhænge, som vi vil analysere i det følgende.

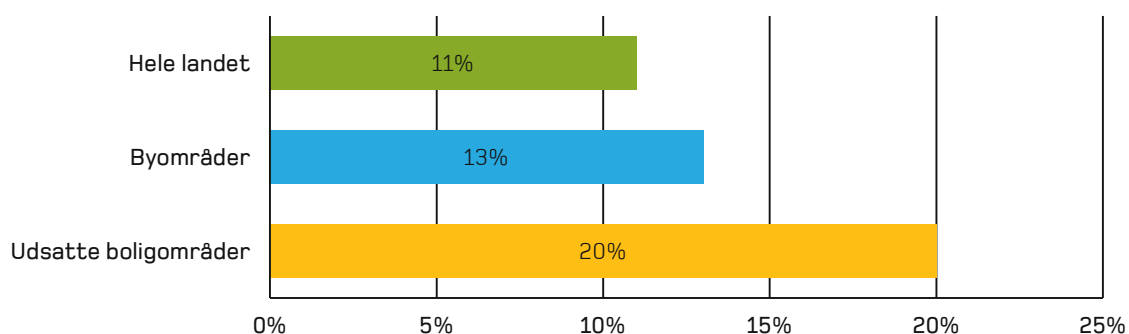
Ofre for kriminelle handlinger

Vi vil til at starte med gerne vide, hvor mange der har været ofre for kriminalitet i udsatte boligområder i forhold til andre danske byområder. Vi spørger derfor respondenterne, om de *"inden for det sidste år selv har været offer for kriminalitet dvs. er blevet overfaldet, udsat for tyveri, hærværk el. lign?"*, og svarene ses i diagram 2.

Hvor 13 % har været offer for en kriminel hændelse det seneste år i danske byområder, er dette sket for 20 % i udsatte boligområder, og forskellen på 7 % er statistisk signifikant. Det betyder samlet, at andelen af beboere, der har været udsat for kriminalitet indenfor det seneste år, er ca. halvanden gang højere i udsatte boligområder end i andre byområder.

Dette er et ganske overraskende resultat, i det den officielle anmeldelsesstatistik for størstedelen af Danmarks udsatte boligområder viser, at områderne ligger nogenlunde på niveau med landsgennemsnittet hvad angår anmeldelser af kriminalitet pr. 1000 beboer (Rigspolitiet 2012:3).

Diagram 2: Andel ofre for kriminalitet indenfor det seneste år

Tabel 2. Estimer af mørketal i forskellige danske undersøgelser

Kriminalitetsform	Forsikring & Pension 2012	Københavns Kommune 2012	Offerundersøgelserne 2010
Indbrud	24 %	40 %	-
Tyveri	27 %	48 %	35 %
Vold	46 %	69 %	53 %
Hærværk	60 %	74 %	53 %
Trusler, chikane, gener og tilråb	87 %	86 % / 95 %*	-
Narkotika og hashgener	92 %	97 %	-

* Det første tal refererer til mørketallet for trusler, og det andet refererer til mørketallet for chikane.
 Kilde: Ejsings beregninger på spørgeskema- og registerdata, Københavns Kommune (2012), Balvig og Kyvsgaard (2011).

Markant mørketal i udsatte boligområder

Forklaringen skal findes i det såkaldte mørketal, som betegner den del af den oplevede kriminalitet, der ikke anmeldes til politiet. En antagelse kan i udgangspunktet være, at mørketallet er højere i udsatte boligområder end på landsplan, fordi relativt flere beboere her nærer mistillid til myndighederne, frygter for repressalier fra gerningsmændene, hvis de anmelder, eller mangler personligt overskud til at anmelde. Mørketallet i udsatte boligområder i Danmark er indtil nu aldrig blevet undersøgt, men vi kan her første gang kaste lys over dette sædvanligvis dunkle forhold.

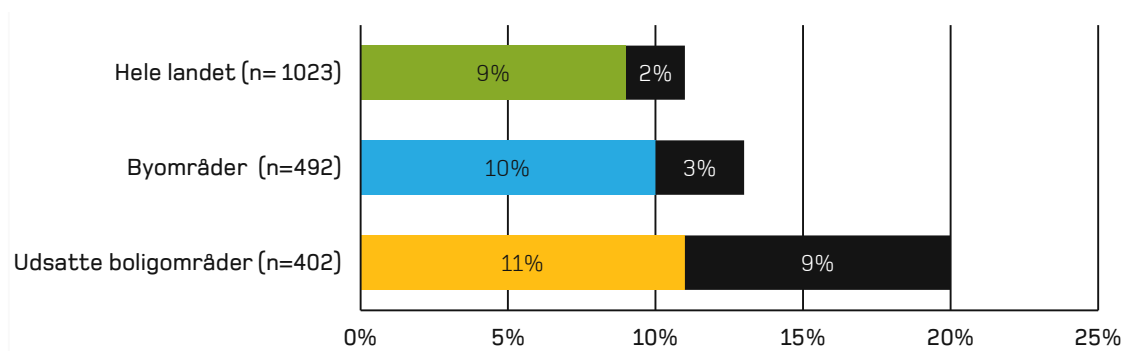
Mørketallet i Danmark svinger alt efter opgørelsesmetode og typen af kriminalitet. Ovenstående skema udarbejdet af Ejsing (Ejsing 2012:22) viser tre forskellige danske undersøgelser estimerer af mørketallet på landsplan for en række forskellige forbrydelser (listen angiver hvor stor en del af den

givne type kriminalitet, der ikke meldes til politiet).

Som det tydeligt ses svinger estimerne for de forskellige mørketal ret betragteligt mellem undersøgelserne, og det skyldes antageligt først og fremmest, at spørgeskemaerne og opgørelsesmetoderne varierer en del mellem de tre undersøgelser.

Nærværende undersøgelse af mørketallet i forskellige byområder anvender en del af de samme spørgsmål som Justitsministeriets offerundersøgelser, men vi undersøger ikke hver anmeldelse/ikke-anmeldelse lige så dybdegående, fordi dette ville føre til et for langt spørgeskema. Vores undersøgelse er derfor ikke dybdegående nok til at forklare årsagerne til ikke-anmeldelser, men vi kan med rimelig sikkerhed indikere forskellen på mørketallene i udsatte boligområder og andre danske byområder, som det ses i diagram 3, hvor den sorte del af hver søjle betegner mørketallet.

Diagram 3: Andel af beboere, der er ofre for kriminalitet, som har anmeldt det til politiet (ofre, der ikke har anmeldt det til politiet er vist med sort)

9 % af beboerne i udsatte boligområder har efter eget udsagn været udsat for kriminalitet, men undladt at anmelde det, mens dette kun gælder for 3 % af beboerne i andre boligområder, og forskellen er statistisk signifikant. Opgør man anmeldelsesfrekvensen i de to typer boligområder, forstået som den del af kriminaliteten der anmeldes, viser det sig, at 73 % af kriminaliteten i andre byområder anmeldes, mens dette kun gælder 55 % af kriminaliteten i udsatte boligområder. Forskellen på 18 % er statistisk signifikant, og mørketallet udgør således et udtalt problem i udsatte boligområder.

Diagram 3 viser samtidig, hvorfor den officielle anmeldelsesstatistik er et problematisk pejlemærke, hvis man vil sammenligne kriminaliteten i udvalgte udsatte boligområder med andre byområder: 11 % af de adspurgte i udsatte boligområder har indenfor det seneste år anmeldt en kriminel hændelse, mens dette er tilfældet for 10 % i andre byområder, og forskellen er ikke signifikant.

Der anmeldes således på et overordnet plan nogenlunde lige meget kriminalitet i udsatte boligområder og andre byområder, selvom der faktisk forekommer knap 50 % mere kriminalitet i udsatte boligområder end i andre byområder.

Hvilke former for kriminalitet dominerer?

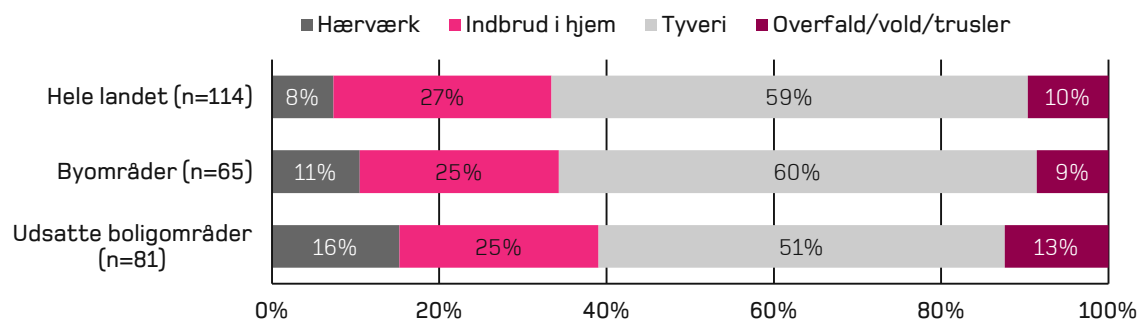
Ikke alle kriminelle hændelser er lige utryghedsskabende og de respondenter, der angiver at have været ofre for kriminalitet indenfor det seneste år spørges derfor til typen af kriminalitet, de har været udsat for, hvilket ses i diagram 4 herunder.

Spørgsmålet er, om der er forskel i fordelingen af kriminaliteten i de forskellige områder, og vi har derfor regnet på, om den andel de forskellige typer kriminalitet udgør af den samlede kriminalitet i henholdsvis udsatte boligområder og andre byområder er forskellige.

Der er en svagt signifikant overvægt af hærværk i udsatte boligområder ($p=0.07$), men bortset fra dette er der ingen signifikante forskelle på, hvor meget de forskellige typer af hændelser fylder i kriminalitetsbilledet. Det er her vigtigt at huske på, at vores offerpopulationer er relativt små⁴, og at en yderligere inddeling af disse i typer af kriminalitet gør det svært at finde statistiske sammenhænge.

Alligevel kan vi godt ud fra denne undersøgelses offerpopulationer konkludere, at der overordnet ikke ser ud til at være de store forskelle i typen af kriminalitet mellem udsatte boligområder og andre byområder i Danmark. De udsatte boligområder er således ikke domineret af nogen særlige typer kriminalitet, men af en generelt højere forekomst af alle typer kriminalitet.

Diagram 4: Ofre for kriminalitet, fordelt efter type af kriminalitet

Hærværk dækker hærværk mod bil, cykel eller anden ejendom. Indbrud i hjem dækker indbrud i hus eller lejlighed. Tyveri dækker tyveri af taske, pung mv., cykeltyveri, biltyveri, tyveri af nummerplade, tyveri fra/indbrud i kælderrum mv. Overfald, vold og trusler dækker kriminalitet, hvor offeret er blevet konfronteret af gerningsmanden

Er det nogle særlige typer kriminalitet, der ikke anmeldes?

Når man betragter anmeldelsestilbøjelighed ud fra et tryghedsaspekt, er det væsentligt om det er en særlig type af kriminalitet, der ikke anmeldes. Er der f.eks. tale om vold, røveri etc. kunne manglende anmeldelser tænkes at udspringe af frygt for eventuelle repressalier fra gerningsmanden, mens dette sjældnere gælder for f.eks. tyveri og indbrud.

For at kunne sige noget sikkert om dette kræves imidlertid en væsentligt mere omfattende undersøgelse end denne, fordi antallet af beboere, der har været udsat for en bestemt type hændelse, men ikke anmeldt det, er for små til at analysere statistisk. F.eks. har blot tre ud af 402 adspurgte i udsatte boligområder været udsat for vold eller trusler inden for det seneste år og ikke anmeldt det, mens dette er tilfældet for kun én ud af de 491 adspurgte i andre byområder. Det betegner muligvis en tendens, men det kræver en langt mere omfattende undersøgelse af fastslå dette med sikkerhed.

Diagram 5 herunder viser fordelingen af ikke-anmeldt kriminalitet efter type. Der er ikke signifikante forskelle mellem fordelingen i de forskellige områder bl.a. fordi antallet af respondenter for hver type er så lille.

Samlet kan vi således konkludere, at selvom det samlede mørketal er markant højere i udsatte boligområder, så er mørketallet nogenlunde jævnt fordelt på de forskellige typer kriminalitet.

Hvad skyldes det store mørketal i udsatte boligområder?

Vores undersøgelse er ikke dybdegående nok til at indikere, hvad det store mørketal i udsatte boligområder bunder i, men det er værd at hæfte sig ved, at den andel af beboerne i udsatte boligområder, der har været udsat for og afstår fra at anmelde vold, overfald og trusler, ligger på under 1 % årligt. Her kan frygt for repressalier være en af grundene til manglende anmeldelser, men eftersom tallet er så lille, kan dette forhold kun øve minimal indflydelse på det samlede mørketal.

Frygt for repressalier forklarer næppe heller den resterende del af de ikke-anmeldte forhold, der handler om hærværk, indbrud og tyveri. For disse typer kriminalitet er det mere oplagt, at relativt færre beboere i udsatte boligområder har forsikret deres ejendele, og derfor har mindre grund til at anmelde tyveri, hærværk og lign. til politiet. En anden forklaring kan være, at en del af de skader ved indbrud, hærværk og lign., der typisk motiverer til anmeldelse til ens forsikringsselskab (som vil kræve politianmeldelse), i en almen boligforening bliver udbedret af ejendomsinspektøren el. lign., og derfor ikke altid fører til anmeldelse. Hertil kommer, at tilliden til myndighederne muligvis er mindre blandt nogle beboere i udsatte boligområder, og at dette fører til, at mindre kriminalitet anmeldes til politiet.

Disse forhold gør ikke kriminaliteten i udsatte boligområder mindre alvorlig, men kan være med til at forklare det store mørketal.

Diagram 5: Andel, der har oplevet kriminalitet indenfor det sensste år men ikke har anmeldt det, fordelt efter type af kriminalitet

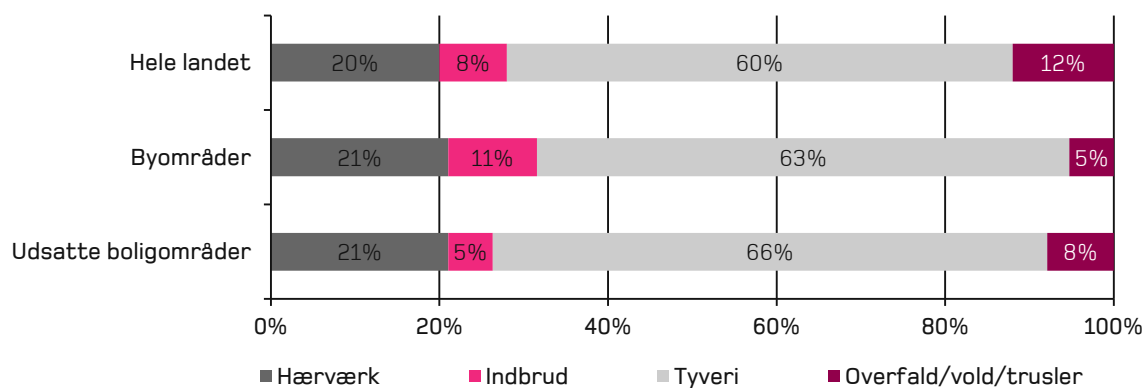
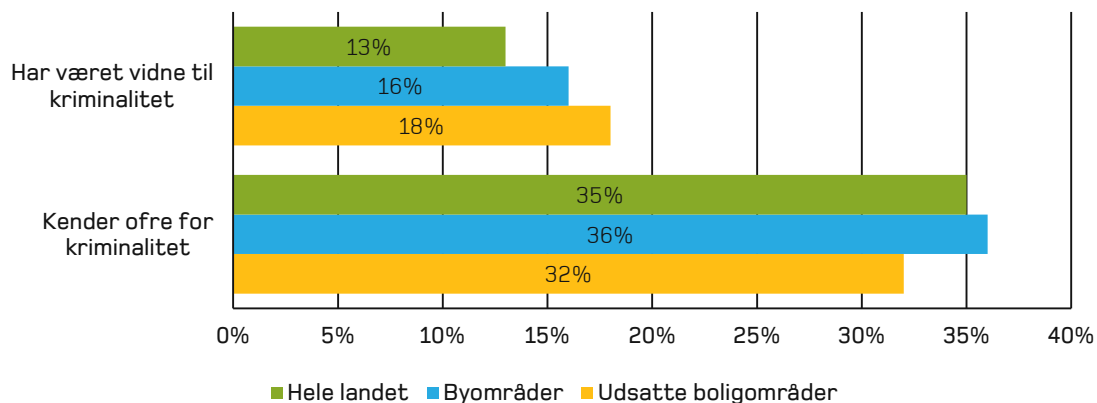

Diagram 6: Respondenter, der har været vidne til kriminalitet i deres boligområde eller har bekendte, der har været ofre for kriminalitet i boligområdet

Kriminalitet på anden hånd

Når man betragter kriminalitet ud fra et tryghedsperspektiv, er det ikke kun relevant, om de adspurgte selv har været udsat for kriminalitet. Har man været vidne til kriminalitet eller har man bekendte, der er blevet ofre for kriminalitet, kan dette også skabe utryghed. Vi har derfor spurgt respondenterne, om de selv har været vidne til kriminalitet eller kender nogen, der har været ofre for kriminalitet i boligområdet (diagram 6).

Hverken hvad angår andelen af vidner til kriminalitet i boligområdet eller andelen, der har bekendte, som er blevet ofre for kriminalitet i boligområdet, kan der findes signifikante forskelle mellem udsatte boligområder og andre byområder. Det er ikke så overraskende, at der ikke er flere vidner til kriminalitet i udsatte boligområder, da det sandsynligvis kun er en meget lille del af kriminaliteten, der bevidnes af andre end offeret selv. Derimod er det påfaldende, at andelen i udsatte boligområder, der kender ofre for kriminalitet ikke adskiller sig signifikant fra andelen i andre byområder, når det faktiske antal ofre for kriminalitet er væsentligt højere i udsatte boligområder.

Man kunne også forestille sig, at utrygheden i udsatte boligområder bundede i de senere års massive medieomtale af kriminalitet i udsatte boligområder, der i kombination med snak og rygter blandt beboerne medførte et øget fokus på kriminalitet og utryghed. En forstærket medieomtale burde slå særligt stærkt igennem blandt beboerne i de 33 udsatte boligområder, der i november 2012 under den sædvanlige mediebevågenhed kom på Ministeriets for By, Bolig, og Landområders liste over særligt udsatte boligområder - netop de 33 boligområder, som udgør omdrejningspunktet i nærværende spørgeskemaundersøgelse.

Vi har derfor spurgt respondenterne, om de indenfor det seneste år har hørt om kriminalitet i deres boligområde og i så fald hvorfra, og besvarelserne ses i diagram 7.

Selvom det umiddelbart ser ud som om flere i udsatte boligområder har hørt om kriminalitet i deres boligområde gennem medierne, er forskellen ikke signifikant. Der er heller ikke signifikant forskel på andelen, der har hørt om kriminalitet fra deres naboer eller andre steder fra. Den eneste signifikante forskel er her, at flere i udsatte boligområ-

der selv har set tegn på kriminalitet, hvilket vi skal vende tilbage til i afsnittet om fysiske forhold.

Samlet kan vi derfor konkludere, at der hverken er en større andel vidner til kriminalitet eller flere i udsatte boligområder, der har bekendte, som har været udsat for kriminalitet. Ej heller er der en større andel i udsatte boligområder, der har hørt om kriminalitet i deres boligområde fra medier eller fra andre beboere.

Det tyder på, at utrygheden i udsatte boligområder ikke skyldes, at beboerne hidser hinanden op med snak om kriminalitet, og at den massive mediedækning af kriminalitet i udsatte boligområder påvirker beboerne mindre, end det ofte (i medierne) antages.

Diagram 7: Respondenter, der har hørt om kriminalitet i deres boligområde indenfor det seneste år, og hvor de har hørt om det (muligt at angive flere kilder)

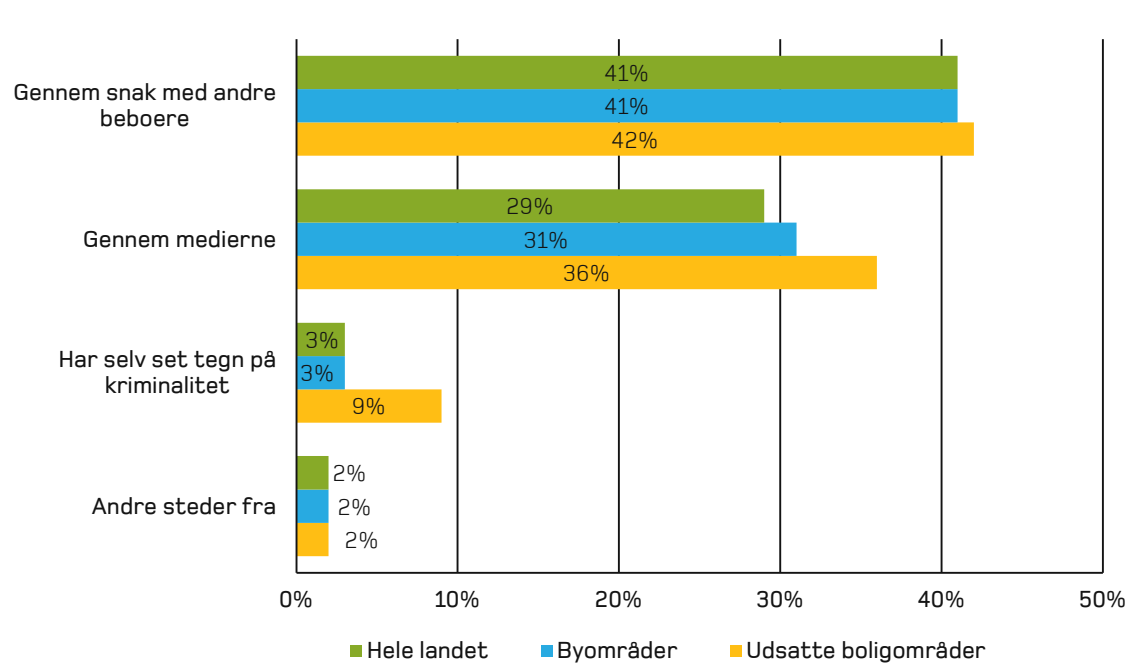
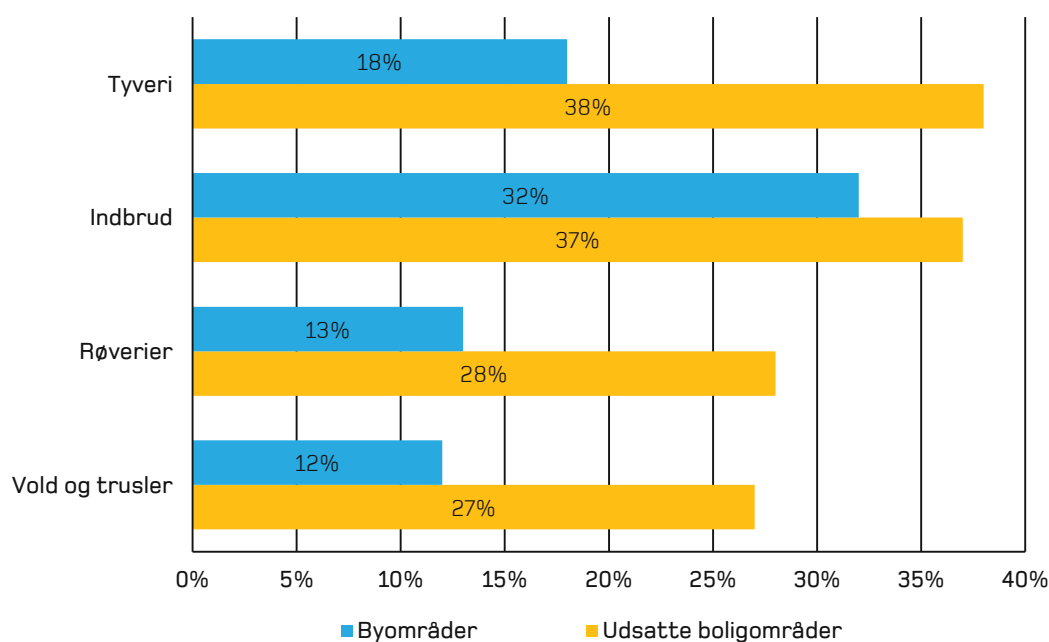

Diagram 8: Respondenter, der mener at kriminalitet i nogen, i høj eller i meget høj grad udgør et problem i deres boligområde

Er kriminalitet et problem i de udsatte boligområder?

Men hvad er beboernes opfattelse af kriminaliteten i deres boligområder? For at få en indikation af dette, har vi direkte spurgt respondenterne om en række forskellige typer kriminalitet udgør et problem i deres boligområde. Resultaternes ses i diagram 8.

Bortset fra indbrud betragtes alle de typer kriminalitet, der her spørges til, som et problem af signifikant flere i udsatte boligområder end i andre byområder. Resultatet er umiddelbart forventeligt på baggrund af den høje forekomst af kriminalitet i udsatte boligområder. Når indbrud her skiller sig ud, skyldes det muligvis, at det er et af de kriminalitetsrelaterede problemer i lokalområdet, som en relativt stor andel af den danske befolkning betragter som et problem (Balvig, Holmberg og Nielsen 2011: 121). Dette forhold kan få andelen i udsatte boligområder, der betragter indbrud som et problem, til at ligne gennemsnittet i andre byområder.

Vi må på et overordnet plan konstatere, at beboernes angivelse af, hvor problematisk kriminaliteten er i deres boligområde, generelt flugter med den faktisk forekommende

kriminalitet. Det er dog ikke nødvendigvis sådan, at et øget niveau for kriminalitet betyder, at flere beboere betragter det som et problem. Det at betragte kriminalitet som et problem kan lige så vel udspringe af personlig utryghed, der igen kan have andre årsager end faktisk forekommende kriminalitet, som vi skal se senere.

Vi nøjes derfor med samlet at konkludere, at en signifikant større andel af beboerne i udsatte boligområder betragter kriminalitet som et problem, når vi sammenligner med beboerne i andre boligområder.

4 Offerpopulationen udgør 20 % af respondenterne i udsatte boligområder (i alt 81 personer) og 13 % af respondenterne i andre byområder (i alt 65 personer)

Normbrydende adfærd, fysiske forhold & netværk

Unge i grupper, scooterkørsel og tilråb er nogle af utryghedsskabende forhold, mange beboere i udsatte boligområder oplever som et problem i deres hverdag. Det samme gælder affald på gaden og hærværk, mens resultaterne omkring beboernes sociale netværk er mindre entydige.

Normbrydende adfærd

Vi har indtil nu primært beskæftiget os med den del af kriminaliteten, der både i befolkningen, hos politiet og i retssystemet betragtes som egentlig kriminalitet (om end definitionerne ikke altid er helt ensartede). En række handlinger, som f.eks. tilråb, truende adfærd, scooterkørsel, grupper af unge i gadebilledet og andre typer normbrud kan imidlertid også påvirke trygheden i et boligområde. Det er som regel unge drenge og mænd eller forskellige udsatte grupper (f.eks. alkoholikere og narkomaner), der står for disse handlinger - ofte uden at have til hensigt at skabe utryghed. Når vi her kalder denne type adfærd normbrydende, er det fordi den opleves sådan af beboerne, men altså ikke fordi dette nødvendigvis er normbryderens hensigt.

Vi har for at undersøge beboernes opfattelse af den normbrydende adfærd, spurgt respondenterne hvorvidt en række givne typer normbrydende adfærd udgør et problem i deres boligområde, og svarene ses i diagram 9

Der er for alle de undersøgte typer af normbrydende adfærd en signifikant større andel respondenter i udsatte boligområder, som oplever det som et problem i deres boligområde. Forskellene er ganske markante, og resultaterne harmonerer ganske godt med opfattelsen blandt de professionelle aktører i de kriminalpræventive og boligsociale indsatser i udsatte boligområder, som CFBU i forskellige sammenhænge har interviewet.

Diagram 9: Respondenter, der mener, at konfronterende adfærd i nogen grad, i høj grad eller i meget høj grad udgør et problem i deres boligområde

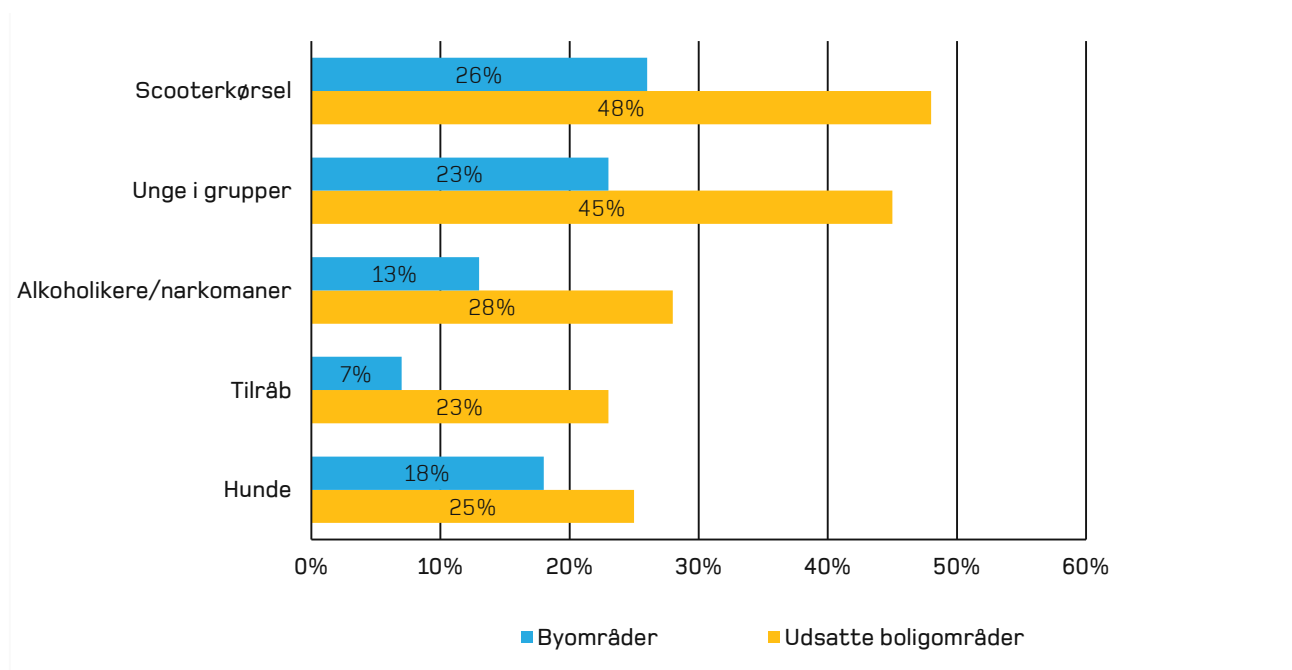
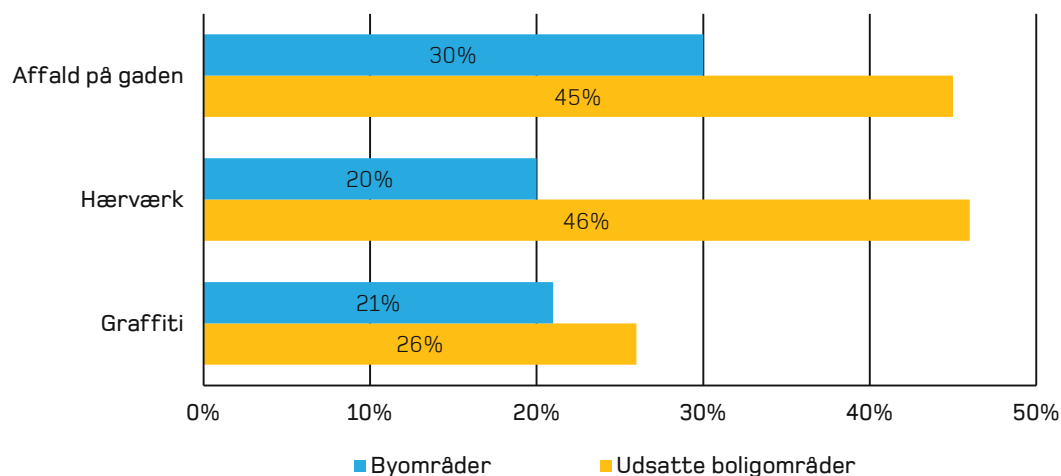

Diagram 10: Respondenter, der mener, at fysiske forhold i nogen grad, i høj grad eller i meget høj grad udgør et problem i deres boligområde

Fysiske forhold

De fysiske rammer i et boligområde har afgørende betydning for beboernes oplevelse af tryghed ved at færdes ude om aftenen. Mangelfuld belysning, vildtvoksende planter og lukkede facader kan mindske beboernes muligheder for at se hinanden og blive set, når de færdes i boligområdet (Christensen, Avlund og Kjeldsen 2012:24).

Hvis de fysiske rammer gør det svært for beboernes at følge med i hinandens gøren og laden i det offentlige rum, mindskes den uformelle sociale kontrol, og beboere der færdes ude vil opleve øget utryghed. Er der svag uformel social kontrol, giver det bedre muligheder for potentielt kriminelle eller unge uromagere, der uforstyrret kan bedrive deres forehavender. Den indvirkning, som uformel social kontrol har på tryghed, er imidlertid vanskelig at undersøge i en bred spørgeskemaundersøgelse som denne, fordi dette forhold knytter sig så specifikt til bestemte steder og situationer i et boligområde, at det skal undersøges i det enkelte boligområde.

Et andet aspekt af de fysiske forhold i et boligområde er, at en del normbrud/kriminalitet som graffiti, affald på gaden og hærværk, der bidrager til utryghed i et boligområde, har "fysisk karakter". Det er normbrud, der, hvis de er bredt forekommende, signalerer, at her holdes der ikke øje med de offentlige områder, og det kan skabe utryghed. Samtidig noteres disse forhold alt andet lige af langt flere beboere end andre typer normbrud og kriminalitet, fordi resultatet kan ses i længere tid, og vi har derfor bedt respondenterne vurdere i hvor høj grad en række fysiske forhold udgør et problem i deres boligområde. Resultatet ses i diagram 10.

Andelen, der betragter graffiti som et problem er ikke signifikant større i udsatte boligområder end i andre byområder, mens der både er signifikant flere, der betragter henholdsvis hærværk og affald på gaden som et problem. Når man har in mente at signifikant flere i udsatte boligområder havde set tegn på kriminalitet i deres boligområder, betegner dette et åbenlyst problem, der for nogle kan skabe utryghed.

Netværk

Det at kende og have tillid til de andre beboere i sit boligområde, kan modvirke utryghed for den enkelte beboer. Et godt socialt netværk kan således gøre beboerne mere robuste ift. utryghed, dels ved at man er mindre tilbøjelig til at betragte sine naboer som potentielt kriminelle, og dels fordi man har større tillid til, at nogen vil gribe ind, hvis man bliver offer for kriminalitet (Avlund 2012:26).

Et godt socialt netværk kan imidlertid antage mange former. Nogle har deres bedste venner i deres boligområde og mødes dagligt med dem. Andre hilser blot på deres naboer og låner måske noget mælk til kaffen, hvis de er løbet tør. Andre igen har deres primære sociale netværk andre steder i byen eller på deres arbejde og omgås derfor ikke deres naboer, mens nogle måske lever helt isoleret uden kontakt til hverken naboer eller resten af byen.

Det, at netværk i et boligområde er så vidt et begreb, gør det vanskeligt i en kort spørgeskemaundersøgelse som denne at danne sig et præcist billede af, om de sociale netværker i udsatte boligområder adskiller fra andre byområder, og om dette er en forklaring på den forhøjede utryghed. På den ene side kan man godt antage, at markant flere beboere i udsatte boligområder pga. social

marginalisering, psykisk sygdom el. lign. lever isoleret fra deres naboer (Christensen m.fl. 2010:60). På den anden side er det også tydeligt, at en god del af de mange beboere i udsatte boligområder på overførselsindkomst har god tid i det daglige til at pleje sociale netværker i deres boligområde bl.a. som frivillige i en række boligsociale projekter (Sigurd m.fl. 2012:24).

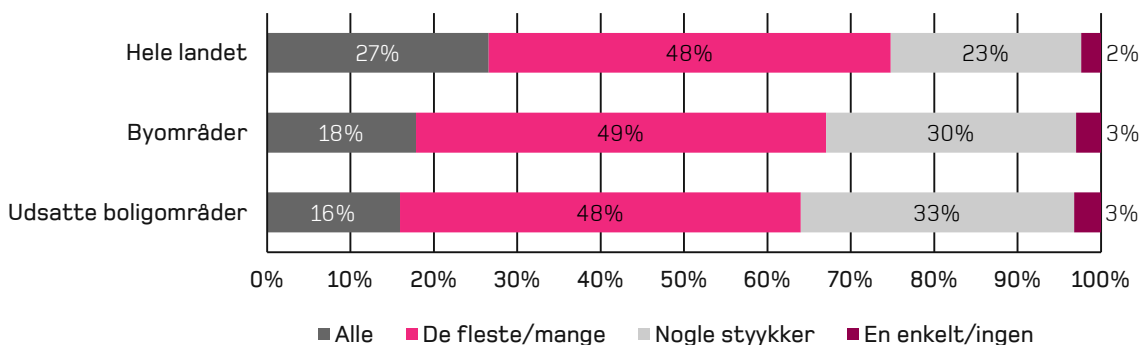
Vi har i denne tryghedsmåling kun kort løseligt kunnet undersøge beboernes sociale netværker pga. et begrænset spørgeskema. Vi har derfor fokuseret på de løsere bekendtskaber blandt beboerne i et boligområde, fordi vi antager, at et løsere og bredere kendskab til mange naboer har større betydning for oplevelsen af tryghed ved at færdes i boligområdet, end et mere venkeligt og nært kendskab til nogle få naboer.

Bredt kendskab til naboer

Vi har til at starte med spurgt respondenterne, hvor mange beboere i deres boligområde, de hilser kort på når de møder dem, f.eks. ved at nikke, og resultatet ses i diagram 11.

Vi har grupperet svarene efter om man hilser på mange eller få, og den lille forskel på 3 % mellem udsatte boligområder og andre byområder er ikke signifikant. Beboerne i de to typer boligområder hilser altså efter eget udsagn i lige høj grad på deres naboer.

Diagram 11: Hvor mange beboere i dit boligområde hilser du kort på f.eks. ved at nikke?

Hjælper naboerne hinanden?

En andet udtryk for en beboers kendskab til sine naboer er, hvorvidt man hjælper hinanden med forskellige mindre ting som f.eks. småreparationer eller med at låne ting til hinanden. Det har vi derfor spurgt de to grupper respondenter om, og svarene ses nedenfor i diagram 12.

59 % af beboerne i udsatte boligområder hjælper hinanden med forskellige ting mod 68 % i andre byområder. Forskellen er signifikant, og kontaktfladen ift. at hjælpe hinanden med småting er altså mindre mellem beboerne i udsatte boligområder. Det kan her spille ind, at de udsatte boligområder også er almene boligområder, hvor hver boligafdeling har en eller flere ejendomsfunktionærer, der bl.a. tager sig af småreparationer på ejendommen, som beboerne så ikke behøver at hjælpe hinanden med.

Er der kontakt på tværs af etniske grupper?

Et særligt aspekt af kendskabet til ens naboer er kendskabet til naboer med anden etnisk baggrund. Manglende kendskab og tillid til andre etniske grupper er således generelt utryghedsskabende, og dette forstærkes af gode grunde, hvis man samtidigt bor i et boligområde med mange beboere, der har en anden etnisk baggrund end ens egen (Heber 2005:51). Vi har derfor spurgt respondenterne, hvor mange beboere med anden etnisk baggrund end deres egen, de taler med i deres boligområde, og resultatet ses i diagram 13 på modstående side.

Vi har igen grupperet svarene, og hvor kun 16 % af beboerne i andre byområder angiver at tale med en stor del af deres naboer med anden etnisk baggrund end dem selv, er dette tilfældet for 50 % af respondenterne i de udsatte boligområder. Ligeledes angiver 42 % i andre byområder, at de ikke taler med nogen naboer med anden etnisk baggrund end dem selv, og dette er kun tilfældet for 10 % af beboerne i udsatte boligområder.

De markante forskelle afspejler på den ene side, at beboersammensætningen i udsatte boligområder, hvad angår etnicitet, er langt mere blandet end i andre danske byområder (se bilag). På den anden side tyder den meget markante forskel i andelen, der hilser på mange fra andre etniske grupper på, at kendskabet på tværs af de etniske skel i udsatte boligområder er godt, og resultatet tyder på, at de etniske skillelinjer ikke generelt er kilde til utryghed i udsatte boligområder.

Diagram 12: Hvor ofte hjælper du dine naboer med forskellige ting?

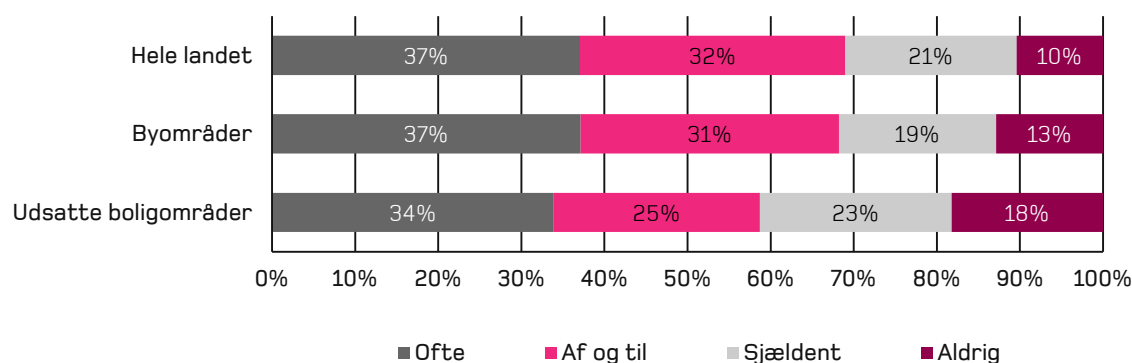
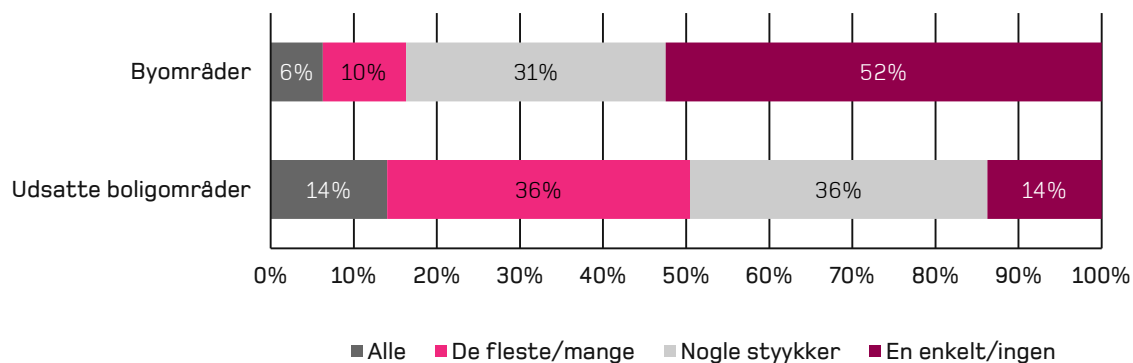

Diagram 13: Hvor mange beboere med anden etnisk baggrund end din egen taler du med i dit boligområde?

Note: Spørgsmålet er kun stillet til respondenter bosiddende i udsatte områder eller andre byområder, idet antallet af beboere med anden etnisk baggrund generelt er højest i disse områder.

Netværk i udsatte boligområder under luppen

Vi har i denne spørgeskemaundersøgelse ikke undersøgt de sociale netværker blandt beboerne i udsatte boligområder tilstrækkeligt dybdegående til at kunne udforme nogle samlede konklusioner om disse, og hvordan netværkerne eventuelt hænger sammen med oplevelsen af tryghed.

Spørgsmålet om de sociale netværker i udsatte boligområder vil imidlertid blive nærmere undersøgt, når CFBU på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen Naboskabet i 2013 gennemfører en landsdækkende undersøgelse af de sociale netværker i udsatte boligområder og i andre byområder. Denne undersøgelse vil give et langt mere præcist billede af forskelle og ligheder i de sociale netværker for beboerne i henholdsvis udsatte boligområder og tilsvarende byområder.

Hvad skaber utrygheden?

Nabolagsproblemer, misligholdte fysiske omgivelser og en større andel ressourcesvage beboere hænger sammen med forhøjede utryghed i udsatte boligområder. Beboerne selv udpeger dog overvejende en faktor til som afgørende.

Vi har indtil nu beskrevet en række af de forhold, som der generelt i tryghedsforskningen er enighed om kan skabe utryghed blandt beboerne i et boligområde. I dette afsnit undersøger vi, hvordan disse forhold hænger sammen med tryghed, og vi ser nærmere på, hvorfor utrygheden er så meget højere i de udsatte boligområder ift. andre byområder.

Vi skelner mellem to typer af kilder til utryghed: For det første ser vi på individuelle faktorer såsom køn, alder og social udsathed, der i andre undersøgelser har vist sig at være forbundet med utryghed. Her skyldes utrygheden ikke så meget den reelle risiko for at blive udsat for kriminalitet. F.eks. er kvinder og ældre mennesker generelt mere utrygge end andre, selvom disse grupper reelt er mindre udsatte for kriminalitet (Heber 2005:35). Utrygheden hænger i højere grad sammen med personens opfattelse af egne evner til at afværge eller håndtere sådanne hændelser (Andersson-Ek 2009).

Den anden kilde til utryghed er personens opfattelse af kriminalitet og nabolagsproblemer i boligområdet. Denne forklaringsmodel er mindre entydig, idet opfattelsen af kriminalitet og nabolagsproblemer er tæt forbundet med personens mere grundlæggende (u)tryghed. Utrygge beboere vil således ofte være mere opmærksomme og fokuserede på kriminalitet og normbrud, mens trygge beboere ikke oplever problemerne som lige så store. Vi har forsøgt at overkomme dette problem ved at se på,

hvornår både de trygge og utrygge beboere er enige om, at fænomenerne udgør et problem. På den måde undersøger vi, hvorvidt forekomsten af kriminalitet og nabolagsproblemer kan forklare den forhøjede utryghed i de udsatte boligområder.

Fremgangsmåden er gennem en såkaldt logistisk regressionsanalyse kombineret med krydstabeller og signifikanstests at undersøge, hvordan en række faktorer hænger sammen med og påvirker beboernes tryghed⁵. Regressionsanalysen er nærmere beskrevet i bilaget.

Individuelle forhold

Det er veldokumenteret, at en række demografiske og individuelle forhold som køn, alder, etnicitet og socioøkonomiske ressourcer (f.eks. arbejdsmarkedstilknytning) generelt påvirker den enkeltes tryghedsniveau (Heber 2005: 14). Vi har derfor i spørgeskemaundersøgelsen spurgt respondenterne til en række individuelle forhold og undersøgt sammenhængen med deres tryghedsniveau.

Kvinder, unge og gamle er mest utrygge

Undersøgelsen viser – på linje med andre undersøgelser – at kvinder er langt mere utrygge end mænd ved at bevæge sig ud efter mørkets frembrud (Heber 2005:42). Forskellen er størst når vi ser på landsgenomsnittet, hvor mindre end fem procent af mændene angiver, at de er utrygge ved at bevæge sig ud i deres boligområde efter mørkets frembrud, mens tallet for kvinderne er næsten fem gange så højt.

Diagram 14: Fordelingen af trygge og utrygge efter køn

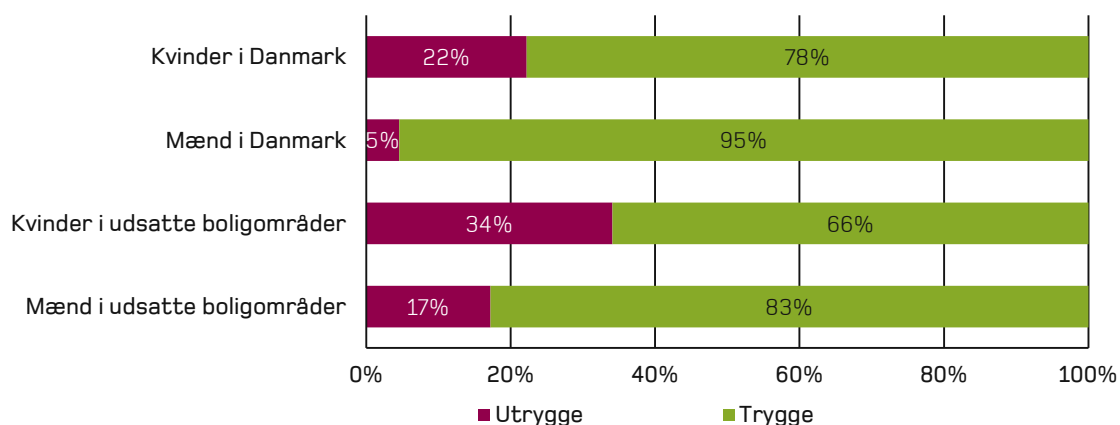
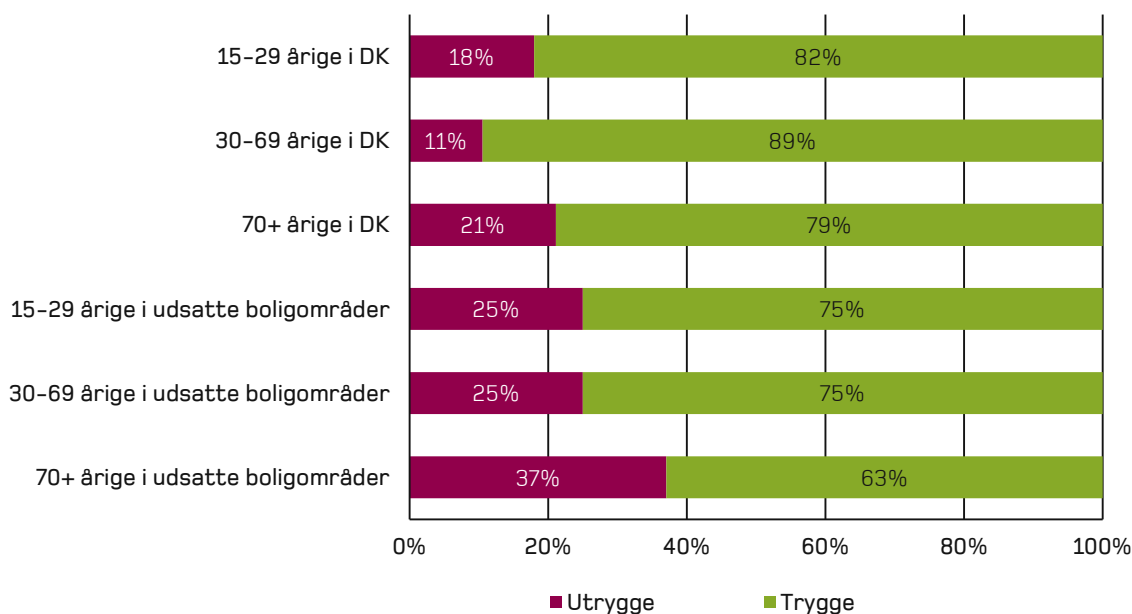

Diagram 15: Fordelingen af trygge og utrygge efter alder

Køn har også betydning for trygheden i de udsatte områder, men der er ikke så stor forskel mellem kvinder og mænd som i resten af landet. Den generelle utryghed er højere i udsatte områder end i resten af landet, hvilket især viser sig ved at også mændene er utrygge ved at bevæge sig ud om aftenen. Der er dog stadig dobbelt så mange utrygge blandt kvinderne: Mere end en tredjedel af kvinderne er utrygge ved at bevæge sig ud om aftenen i de udsatte områder.

Derudover er alder en faktor, der spiller ind i forhold til tryghed. Undersøgelser peger på, at det især er de unge og de ældre, der er utrygge ved at færdes ude om aftenen, mens de midaldrende i mindre grad oplever utryghed som et problem (Heber 2005:48). Det billede bekræftes af undersøgelsen, med den undtagelse af de midaldrende i de udsatte områder er ligeså utrygge som de unge. Det er igen et billede på et generelt forhøjet utryghedsniveau i de udsatte områder, hvor også de grupper, der normalt er trygge ved at færdes ude om aftenen, udviser et forhøjet utryghedsniveau.

Socialt udsathed øger utrygheden

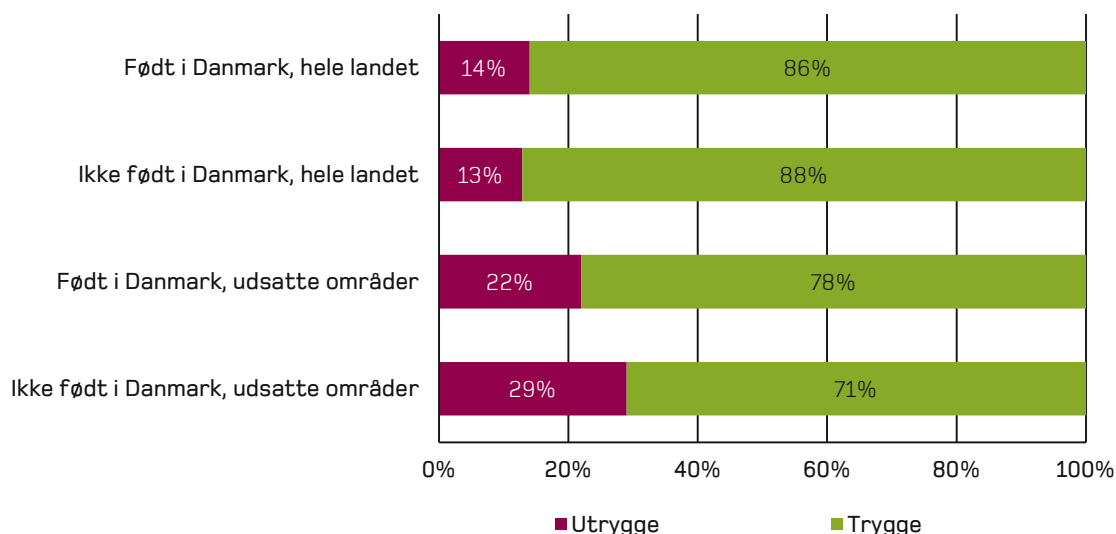
Udover køn og alder er socialt udsathed en parameter, der påvirker trygheden, idet so-

cialt udsatte generelt er mere utrygge end andre befolkningsgrupper (Heber 2005:50). Som indikatorer for socialt udsathed har bl.a. set på uddannelse, beskæftigelsessituation, etnicitet og socialt netværk.

Uddannelse og beskæftigelse ser begge ud til at have en betydning for trygheden, idet personer med en videregående uddannelse generelt er mere trygge end personer med f.eks. en erhvervsfaglig eller gymnasial uddannelse eller med folkeskolen som højeste fuldførte uddannelse (ikke vist i figur). På samme måde er utrygheden højere hos personer i den arbejdsdygtige alder, der af den ene eller den anden grund ikke er i arbejde eller uddannelse – f.eks. arbejdsløse, førtidspensionister, hjemmegående mv. (ikke vist i figur).

Disse sammenhænge gør sig imidlertid kun gældende, når vi ser på Danmark som helhed, men kan ikke genfindes, når vi ser på de udsatte boligområder. Derimod viser analyserne, at der i de udsatte områder generelt er et forhøjet utryghedsniveau, også hos de ressourcestærke beboere. Det betyder, at "beskyttende" faktorer som uddannelse og beskæftigelse ikke på samme måde forbedrer trygheden for dem, der er bosat i de udsatte områder.

Diagram 16: Fordelingen af trygge og utrygge efter etnicitet

En anden indikator for udsathed handler som beskrevet ovenfor om de sociale netværk, en person har i sit boligområde. Her tyder undersøgelsen på, at der kan være en sammenhæng mellem social marginalisering og utryghed, men datagrundlaget og vores viden om beboernes sociale netværk er for begrænset til at kunne konkludere entydigt herom.

Etnicitet og utryghed

Etnicitet har generelt ikke betydning for utrygheden, når vi ser på landsgennemsnittet. Her skiller de udsatte boligområder sig ud, idet indvandrere bosiddende i disse områder generelt er mere utrygge sammenlignet personer, der er født i Danmark (etniske danskere og efterkommere). Godt halvdelen af beboerne i de udsatte områder er indvandrere, og en del af disse er relativt marginaliserede indvandrere, mens indvandrere bosiddende i andre dele af landet typisk er bedre integreret (Christensen m.fl. 2010; Andersen 2006). Det tyder på, at indvandrerbaggrund kombineret med social udsathed eller dårlig integration kan være en kilde til øget utryghed.

Koncentration af socialt udsatte medvirker til øget utryghed i de udsatte områder

Undersøgelsen bekræfter altså, at der generelt – dvs. når vi ser på befolkningen som helhed – er en række individuelle faktorer, der kan være med til at forklare, hvorfor nogle mennesker er utrygge ved at bevæge sig ud efter mørkets frembrud. Køn, alder og socioøkonomiske ressourcer påvirker den oplevede tryghed, således at unge, gamle, kvinder og personer med lav uddannelse og arbejdsmarkedstilknytning generelt er mere utrygge end andre. Disse sammenhænge kan være gode at have in mente, hvis man vil arbejde fokuseret med bestemte grupper af utrygge beboere.

Undersøgelsen viser imidlertid også, at de ovenævnte faktorer kun forklarer en lille del af utrygheden. Det er ikke overraskende, idet mange andre ting spiller ind på – både i form af personens individuelle psykologiske disposition og personlige erfaringer, og i form af de sociale og fysiske omgivelser (se bl.a. Christensen, Avlund og Kjeldsen 2013). Et relevant aspekt i den forbindelse er naturligvis forekomsten af forskellige typer af nabolagsproblemer og andre utryghedsskabende fænomener i boligområdet.

Analyserne viser interessant nok, at mange af de individuelle faktorer, der normalt påvirker trygheden, er sat ud af kraft i de udsatte boligområder. Køn, alder og socioøkonomiske ressourcer slår således ikke ligeså stærkt igennem i de udsatte områder som i resten af landet. Derimod er der et forhøjet utryghedsniveau blandt alle beboere i de udsatte områder, som ikke kan forklares ud fra de utrygge beboeres individuelle karakteristika.

Det betyder ikke, at befolkningssammensætningen i de udsatte områder ikke er en del af forklaringen på den høje utryghed. Men det er oplagt, at beboersammensætnings indflydelse i højere grad er indirekte, nemlig i form af et forhøjet antal nabolagsproblemer som følge af den høje koncentration af socialt udsatte børn og unge.

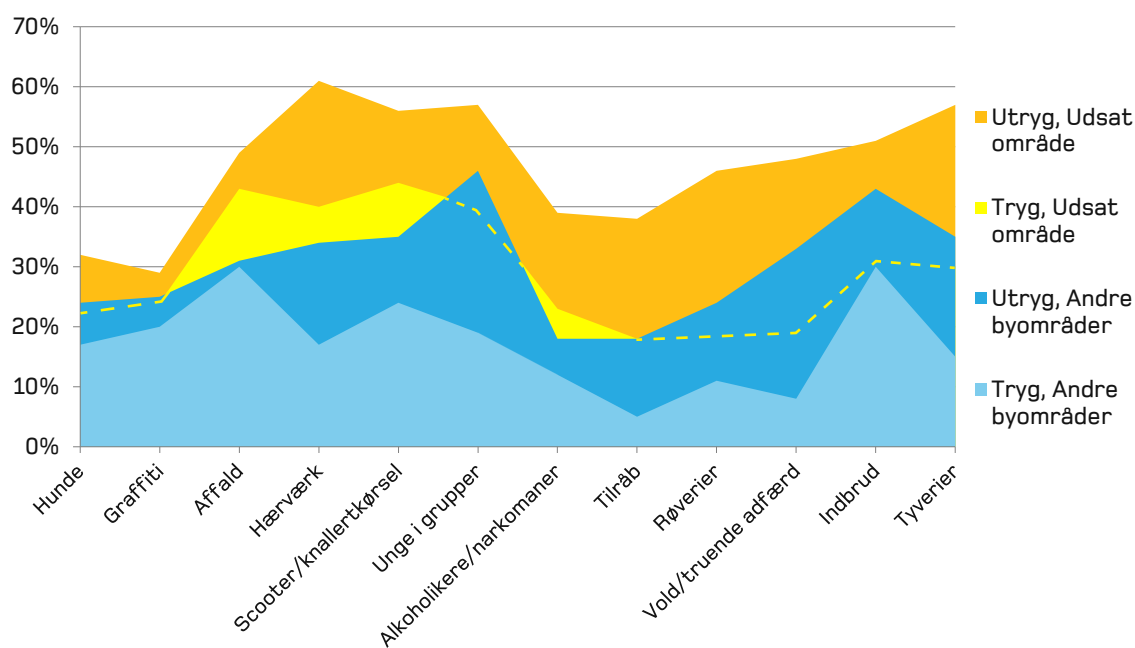
Det, at andelen af børn og unge er så høj i mange udsatte boligområder samtidig med en høj andel ressourcetsvage beboere, gør alt andet lige, at relativt flere børn og unge vokser op i ressourcetsvage familier med manglende forældreengagement og tilbringer en stor del af deres fritid med vennerne

på gaden (Asmussen 2004). Denne gadeorienterede livsstil er ikke nødvendigvis forbundet med kriminalitet, men som vi skal se i det følgende opleves den af mange beboere i udsatte boligområder som utryghedsskabende.

Nabolagsproblemer og utryghed i udsatte boligområder

Vi har tidligere beskrevet respondenternes oplevelse af en række specifikke forhold som normbrydende adfærd, kriminalitet og fysiske rammer og hvorvidt respondenterne oplever disse forhold som et problem i deres boligområde. Nedenfor i diagram 17 har vi samlet fire grupper af respondenters svar på spørgsmålet om, hvorvidt en række specifikke nabolagsproblemer udgør et problem i deres boligområde: De utrygge i udsatte boligområder, de trygge i udsatte boligområder, de utrygge i andre byområder og de trygge i andre byområder. Diagrammet viser, hvor stor en andel af beboerne indenfor de fire grupper, der betragter forskellige fænomener som et problem i deres boligområde.

Diagram 17: Fire forskellige grupper respondenters opfattelse af, hvorvidt en række fænomener udgør et problem i deres boligområde: Utrygge og trygge i henholdsvis udsatte og andre byområder. Diagrammet viser andelen, der mener at fænomenet i nogen grad, i høj grad eller i meget høj grad er et problem i deres boligområde

Figuren bekræfter to ting: For det første at beboerne i de udsatte områder i højere grad end beboerne i andre byområder oplever en række problemer med kriminalitet og normbrydende adfærd i deres nabolag, uanset om de grundlæggende er trygge eller utrygge dér, hvor de bor. Og for det andet, at oplevelsen af en række af disse nabolagsproblemer er tæt forbundet med utryghed.

Det er imidlertid langt fra entydigt, hvordan utryghed og oplevelsen af nabolagsproblemer hænger sammen. Det er oplagt, at forekomsten af forskellige nabolagsproblemer kan være med til at øge utrygheden blandt beboerne. Men omvendt tyder undersøgelsen også på, at utrygge beboere generelt fokuserer mere på nabolagsproblemer og tenderer til at opfatte mange forskellige forhold i deres boligområde som problematiske⁶. Det understreger, at nabolagsproblemer ikke er en objektiv størrelse men afhænger af, hvordan beboerne opfatter de fænomener, der finder sted i deres boligområde, og hvor meget de fokuserer på kriminalitet og normbrud.

Analyserne viser, at det er bestemte typer af nabolagsproblemer, der i højere grad forekommer i udsatte boligområder, mens andre nabolagsproblemer forekommer lige meget i de udsatte områder og i de øvrige byområder. Derudover viser analyserne, at nogle nabolagsproblemer i højere grad er associeret med utryghed, mens andre ikke ser ud til at skabe øget utryghed. Endelig er der en høj grad af overlap, idet mange af de nabolagsproblemer, der skaber utryghed, samtidig udgør et større problem i de udsatte områder end i andre byområder.

I det nedenstående ser vi nærmere på sammenhænge mellem utryghed og forekomsten af forskellige typer af nabolagsproblemer.

Offentlig uorden

Fænomener som graffiti og affald på gaden nævnes som et problem både i de udsatte områder og i de øvrige byområder. Mens graffiti ikke udgør et større problem end i andre byområder, er der til gengæld signifikant flere i de udsatte områder, der opfat-

ter affald på gaden som et problem. De to fænomener ser dog ikke ud til at være forbundet med utryghed, og der er således lige så mange trygge som utrygge beboere, der nævner graffiti og affald som et problem.

Graffiti og affald på gaden skaber som oftest utryghed på bestemte steder i et boligområde ved at signalere manglende opsyn til forbipasserende. For de fleste beboere foregår dette på et ubevidst plan, når man bevæger sig rundt i boligområdet (Christensen, Avlund & Kjeldsen 2012:23). Et sådant fænomen kan vanskeligt gøres eksplicit i en spørgeskemaundersøgelse som denne, og ovenstående betyder derfor næppe, at graffiti og affald på gaden ikke skaber utryghed.

Normbrydende adfærd

Unge, der samles i grupper, vild scooter- og knallertkørsel, tilråb og alkoholikere eller narkomaner på gaden er fænomener, der ikke nødvendigvis er ulovlige i juridisk forstand, men som repræsenterer normbrud og som er med til at skabe utryghed.

Denne normbrydende adfærd nævnes af signifikant flere som et problem i de udsatte boligområder sammenlignet med andre boligområder. Samtidig er der blandt dem, der oplever normbrydende adfærd som et problem i boligområdet, en stærk overrepræsentation af personer, som er utrygge ved at bevæge sig ud om aftenen. Det tyder på, at den normbrydende adfærd er med til at skabe utryghed i boligområderne.

Kriminalitet

Indbrud er den kriminalitetsform, der oftest nævnes som et problem uden for de udsatte boligområder – og det er også den eneste form for kriminalitet, der ikke opleves som et signifikant større problem i de udsatte områder end i andre områder.

Derimod er der en række andre kriminalitetsformer, der opleves som et signifikant større problem i de udsatte områder sammenlignet med de øvrige byområder. Det drejer sig især om hærværk, men også vold og truende adfærd, røverier og tyveri. Disse problemer nævnes af ca. dobbelt så mange i

de udsatte områder som i de øvrige byområder – uanset om det er de trygge eller de utrygge beboere, man spørger. Det tyder på, at der reelt er tale om et højere problemniveau i de udsatte områder, som ikke kun skyldes, at de utrygge beboere i højere grad fokuserer på problemerne. Det bekræftes også af, at antallet af personer, der har været udsat for kriminalitet, som tidligere vist, er langt højere i de udsatte områder end i andre byområder.

Samtidig er oplevelsen af, at kriminalitet udgør et problem i boligområdet tæt forbundet med utryghed. Blandt dem, der oplever problemer med vold og røverier i deres nabolag, er næsten halvdelen utrygge ved at gå ud om aftenen. Også beboere, der oplever hærværk, tyverier mv. som et problem i boligområdet, er i højere grad end andre utrygge ved at bevæge sig ud om aftenen.

Nedenstående figur viser, hvilke nabolagsproblemer, der er mest forekommende i de udsatte boligområder sammenlignet med andre boligområder, samt hvorvidt nabolagsproblemerne er forbundet med utryghed.

Beboere, der har været udsat for kriminalitet

Ca. 50 % flere respondenter i udsatte boligområder har været udsat for kriminalitet end i andre byområder, hvilket kunne tænkes at forklare den forhøjede utryghed i udsatte boligområder. Vi har derfor undersøgt om de respondenter, der angiver at have været udsat for kriminalitet inden for det seneste år, er mere utrygge end respondenter, der ikke har været udsat.

Ser vi først på alle, der har været udsat for kriminalitet, viser det sig imidlertid, at disse personer gennemgående ikke er mere utrygge end gennemsnittet. Heller ikke når man underopdeler respondenterne efter, hvilken type af kriminalitet, de har været udsat for (hærværk, indbrud, tyveri og overfald/vold/trusler).

Det er ved nærmere eftertanke ikke så overraskende. Ser man oversigten over fordelingen af kriminaliteten på side 19 er det oplagt, at størstedelen af den faktisk forekommende kriminalitet ikke kan antages at påvirke den enkeltes tryghed ved at færdes ude i sit boligområde om aftenen, hvilket stemmer overens med tidligere tryghedsundersøgelser (Balvig, Holmberg og Nielsen 2011:135).

		Er fænomenet utryghedsskabende?	
		Utryghedsskabende	Ikke utryghedsskabende
Hvor er problemet størst?	Problemet opleves som størst i udsatte boligområder	Vold/truende adfærd Røverier Tyverier Hærværk Unge i grupper Hunde* Alkoholikere/narkomaner på gaden* Tilråb Scooter/knallertkørsel	Affald
	Problemet opleves som lige stort i udsatte og ikke-udsatte byområder	Indbrud	Grafitti

* "Hunde" og "Alkoholikere/narkomaner på gaden" opfattes kun som utryghedsskabende blandt beboere i de udsatte områder, men ikke i de øvrige byområder.

Hærværk på ens ejendom, indbrud i ens hjem og tyveri af ens ejendele kan være ubehagelige hændelser, der kan skabe generel bekymring for kriminalitet, men for langt de fleste mennesker har disse hændelser ingen sammenhæng med trygheden ved at færdes ude i sit boligområde.

Det overraskende er primært, at respondenter, der har været udsat for vold, overfald eller trusler ikke er mere utrygge ved at færdes ude om aftenen end respondenter, der ikke har været udsat for disse typer kriminalitet. Dette står i modstrid til tidligere tryghedsundersøgelser (bl.a. Balvig, Holmberg og Nielsen 2011:134), og skyldes sandsynligvis, at det er så få respondenter, der har været udsat for sådanne hændelser (under 1 % af respondenterne i både udsatte boligområder og andre byområder), at det er svært at finde statistiske sammenhænge.

Overordnet kan vi dog godt konkludere, at langt størstedelen af ofrene for kriminalitet ikke bliver mere utrygge ved at færdes ude i deres boligområde af hændelsen. Den

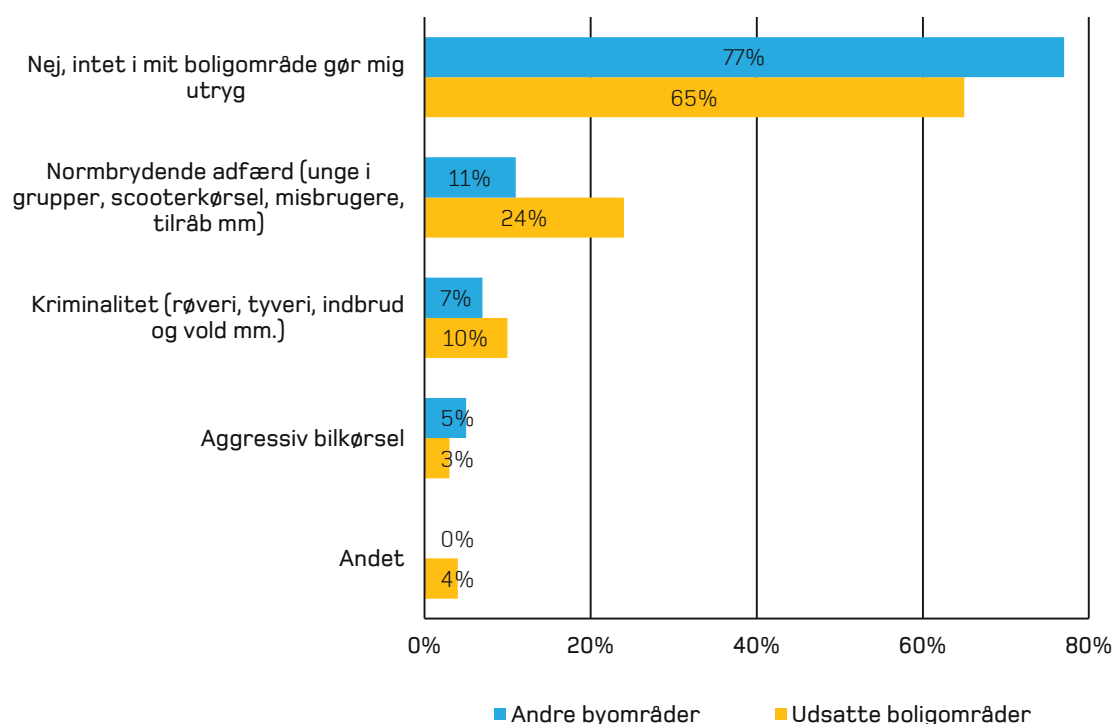
forhøjede utryghed i udsatte boligområder skyldes derfor ikke, at flere beboere her har været udsat for kriminalitet, men snarere – som vist ovenfor – at kriminalitet og nabolagsproblemer i højere grad forekommer i området, og at beboerne er bekymrede for risikoen for at blive udsat herfor.

Hvad skaber utryghed ifølge beboerne selv?

Den mest enkle måde at afgøre, hvad der skaber utryghed blandt beboerne i boligområde, er at stille det åbne spørgsmål "er der noget i dit boligområde, der gør dig utryg?". Respondenten kan så angive et eller flere forhold, som vi efterfølgende har kategoriseret.

Diagram 18 viser til at starte med, at størstedelen af beboerne i både udsatte boligområder og andre byområder ikke er utrygge ved noget i deres boligområde. Andelen på 65 % i udsatte boligområder, der svarer nej til spørgsmålet er dog signifikant mindre end i andre byområder, hvor denne ligger på 77 %.

Diagram 18: Er der noget i dit boligområde, der gør dig utryg (her kun vist temaer, hvor der samlet er signifikant forskel mellem udsatte boligområder og andre boligområder)

Ca. 48 % af respondenterne i udsatte boligområder angiver således et eller flere forhold i deres boligområde som utryghedsskabende mod 27 % af respondenterne i andre boligområder. Disse andele er i begge typer byområder betragteligt højere end andelen af beboere, der er utrygge ved at færdes alene ude om aftenen. Det kan bl.a. skyldes at det er bestemte steder i boligområdet de utryghedsskabende forhold forekommer, og at respondenterne så undgår disse steder på bestemte tidspunkter, og samtidig at enkeltstående utryghedsskabende hændelser ikke nødvendigvis skaber generel utryghed ved at færdes ude i boligområdet.

Diagram 18 viser herudover et tydeligt mønster i de forhold, der angives som utryghedsskabende i de forskellige typer boligområder. 10 % af respondenterne i udsatte boligområder angiver en eller flere former for kriminalitet som utryghedsskabende i boligområdet, mens dette gælder 7 % i andre boligområder. Forskellen er signifikant men ikke voldsom, når den faktiske forekomst af kriminalitet i udsatte boligområder tages i betragtning, eller når man tager i betragtning, at markant flere respondenter i udsatte boligområder betragter kriminalitet som et problem i deres boligområde.

Den afgørende forskel mellem udsatte boligområder og andre byområder ligger i andelen af respondenter, der angiver forhold indenfor kategorien normbrydende adfærd som utryghedsskabende. 24 % af respondenterne i udsatte boligområder angiver normbrydende adfærd som unge i grupper, scooterkørsel og tilråb som det, der skaber utryghed i deres boligområde, mens dette kun gælder 11 % af respondenterne i andre boligområder.

Forskellen er betragtelig og tyder på, at den normbrydende adfærd udgør den væsentligste direkte kilde til den forhøjede utryghed blandt beboerne i udsatte boligområder. Kriminalitet spiller også en rolle ift. til tryghed som tidligere beskrevet, men kriminalitetens indvirkning på trygheden ekspliciteres i mindre grad af respondenterne selv.

5 Regressionsanalysen tager udgangspunkt i den repræsentative landsundersøgelse, men der er suppleret med analyser med fokus på de udsatte områder. Af formidlingshensyn er regressionsanalysen ikke vist i sin helhed i kapitlet. I stedet anvendes simple krydstabeller til at illustrere de sammenhænge, der er fundet gennem regressionsanalysen. Man skal have for øje, at datagrundlaget i forhold til at gennemføre en regressionsanalyse er relativt begrænset, og at det derfor bliver sværere at finde signifikante sammenhænge mellem respondenternes tryghedsniveau og forskellige tryghedsfaktorer. Dette er særligt relevant, idet gruppen af utrygge er ret lille. I en undersøgelse med en større stikprøve vil man derfor muligvis kunne finde sammenhænge, som ikke giver udslag i denne undersøgelse.].

6 Undersøgelsen viser bl.a., at oplevelsen af forskellige nabolagsproblemer er højt korreleret – dvs. at hvis man nævner én type af nabolagsproblemer er man stærkt tilbøjelig til også at nævne en række andre nabolagsproblemer (ikke vist i figur).

Litteratur

Andersen, Hans Skifter (2006): *Undersøgelse af til- og fraflytning i tre multietniske områder*. Statens Byggeforskningsinstitut.

Andersson-Ek, Mia (2009): *Tillgång till stadens rum*. Tryggare och Mänskligare Göteborg.

Asmussen, Ida (2004): *Etniske grupper. Kriminalitet og forebyggelse*. Det Kriminalpræventive Råd 2004.

Avlund, Nikolaj (2012): *Tryghed i udsatte boligområder – årsager til utryghed, indsatser for tryghed og tryghedsmåling i udsatte boligområder*, Center for Boligsocial Udvikling.

Balvig, Flemming; Holmberg, Lars & Nielsen, Maria Pi Højlund (2011): *Verdens bedste politi – politireformen i Danmark 2007-2011*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Balvig, Flemming & Kyvsgaard, Britta (2011): *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet – offerundersøgelserne 2005-2010*, Københavns Universitet, Justitsministeriet, Det kriminalpræventive råd og Rigspolitiet.

Christensen, Klavs Odgaard; Avlund, Nikolaj og Kjeldsen, Lasse (2013): *Tryghedsvandringer*. Center for Boligsocial Udvikling.

Christensen, Gunvor; Mikkelsen, Maria Falk; Buchholt Pedersen, Katrine & Amilon, Anna (2010): *Boligsociale indsatser og huslejestøtte – kortlægning og programevaluering af Landsbyggefondens 2006-2010-pulje*, SFI – Det nationale forskningscenter for velfærd, København.

Heber, Anita (2005): *Var rädd om dig! En litteraturoversikt om rädslan för brott*, Stockholms Universitet.

Japac, Lilli; Ahtiainen, Antti; Hörngren, Jan; Lindén, Håkan; Lyberg, Lars & Nilsson, Per (1997): *Min-ska Bortfallet*, Statistiska Centralbyrån.

Rigspolitiet (2012): *Resultatopfølgning på indsatsen i SUB-områder for 1. Halvår 2012 – Nøgletalsanalyse*, Rigspolitiet.

Sigurd, Frederik Mühldorff; Jessen, Louise Stine; Rhod Larsen, Måjken & Krog Pedersen, Kasper (2012): *Frivillige i det boligsociale arbejde*, Center for Boligsocial Udvikling.

Metodebilag

Rapporten bygger på en spørgeskemaundersøgelse foretaget af Megafon for Center for Boligsocial Udvikling i efteråret 2012 blandt 1.024 tilfældigt udvalgt danskere samt 402 beboere i 33 udsatte boligområder, her defineret som boligområder placeret på regeringens liste over særligt udsatte boligområder fra oktober 2012.

Spørgeskemaet

Spørgeskemaet er udviklet af CFBU med inspiration fra Flemming Balvigs m.fl. borgerundersøgelser (Balvig m.fl. 2011) samt Rådgivende Sociologers spørgeskema om Naboskab (www.naboskabet.dk).

Inden dataindsamlingen blev spørgeskemaet præ-testet vha. syv kvalitative interviews med beboere i alderen 17-79 år bosat i udsatte boligområder, ligesom spørgeskemaet forud for undersøgelsen er blevet anvendt i en kvantitativ undersøgelse i boligområdet Bispehaven i Aarhus.

Dataindsamlingen

Dataindsamlingen er blevet foretaget af analysebureauet Megafon i perioden 26. november til 12. december 2012 blandt et tilfældigt udsnit af den danske befolkning i alderen 16 år eller derover. Stikprøven udgør samlet set et repræsentativt landsgennemsnit, men er i en del af analyserne opdelt i beboere i byområder (byer < 25.000 indbyggere) og resten af landet (landområder og byer > 25.000 indbyggere).

Da beboere i udsatte boligområder udgør en meget lille del af den samlede befolkning, er undersøgelsen suppleret med en repræsentativ stikprøve bestående af 387 beboere bosat i 32 udsatte boligområder indsamlet af Megafon i samme periode. Stikprøven i de udsatte boligområder er herefter suppleret med 15 tilfældigt udvalgte respondenter fra en tilsvarende undersøgelse foretaget i boligområdet Bispehaven i perioden 3. til 16. oktober 2012. Samlet set indgår således 402 beboere i 33 udsatte boligområder i undersøgelsen. De 33 områder er udvalgt på baggrund af regeringens liste over særligt udsatte boligområder fra 1. oktober 2012¹. De 33 områder er alle på nær ét² beliggende i byer med ca. 25.000 indbyggere eller flere og kan derfor sammenlignes med øvrige byområder som defineret ovenfor.

Data er indsamlet telefonisk, da dette giver en mulighed for at gentage spørgsmål og uddybe spørgsmålene, hvis nødvendigt for respondenterne. Endvidere øger det sandsynligheden for, at der svares på det, der spørges til, samt at alle spørgsmål besvares, hvilket ofte kan være udfordringer, når data indsamles postalt eller via Internettet. For at opnå de bedste resultater i de udsatte boligområder, hvor der ofte er en sprogbarriere, blev interviewere med sprogkompetencer indenfor de mest udbredte fremmedsprog valgt til at gennemføre interviewene i de udsatte boligområder.

Stikprøve og svarprocent

I nedenstående tabel ses andelen af respondenter, som blev ringet op i hver af de tre stikprøver (byområder, øvrige områder og udsatte områder). Gennemførselsprocenten ligger mellem 40-46 %. Omkring en tredjedel af respondenterne i hver af stikprøverne blev ikke truffet (32-36 %) og en femtedel af respondenterne i de udsatte områder (20 %) og en fjerdedel af respondenterne i byområder og øvrige områder (25-26 %) nægtede at deltage i undersøgelsen.

Blandt de 407 gennemførte interviews i udsatte boligområder, viste 20 interviews sig at være gennemført i boligområder, der ikke figurerer på regeringens liste over særligt udsatte boligområder. Disse interview er efterfølgende slettet fra stikprøven.

Bortfaldsproblematik

En stikprøve, hvor lidt under halvdelen har svaret, kan være behæftet med en bortfaldsproblematik – dvs. at dem, som svarer, adskiller sig fra dem, som ikke svarer, på en række væsentlige faktorer, der kan få betydning for analyserne. F.eks. hvis ikke-deltagelse hænger sammen med undersøgelsens emne eller vigtige baggrundsvariable, der hænger sammen med tryghed. Hvis bortfaldet er skævvredet kan det medføre at en eventuel sammenhæng over- eller underestimeres (Japac m.fl. 2000).

For at sikre stikprøvens repræsentativitet er det i forbindelse med dataindsamlingen sikret, at personer bosat i byer med mere end 25.000 indbyggere indgår i stikprøven med en vægt svarende til deres samlede andel af befolkningen (48 pct.). Derudover er det tilstræbt at opnå en repræsentativ stikprøvesammensætning, hvorfor stikprøven efterfølgende er vægtet ift. køn, alder og – i de udsatte områder – etnicitet.

Repræsentativitet

På næste side vises stikprøvens repræsentativitet på en række demografiske karakteristika. Stikprøven sammenlignes her med befolkningen som helhed samt befolkningen i de 33 udsatte områder som helhed. Alle tabeller er vist for befolkningen i alderen 16 år eller derover.

Den landsdækkende stikprøve er repræsentativt på køn og alder og er tilnærmelsesvis repræsentativ hvad angår beskæftigelse, selvom der er en lille underrepræsentation af lønmodtagere. Derudover er der en underrepræsentation af personer med anden etnisk baggrund end dansk. Det er dog ikke ualmindeligt, at de nævnte grupper er vanskeligere at træffe samt at få til at deltage i interviews, og underrepræsentationen anses ikke at udgøre et alvorligt problem for undersøgelsen.

Absolutte antal og procent		n	%
Byområder	Nettostikprøve	1.170	100 %
	Nægttere	302	26 %
	Ikke truffet	377	32 %
	Gennemførte interview	491	42 %
Øvrige områder	Nettostikprøve	1.344	100 %
	Nægttere	330	25 %
	Ikke truffet	481	36 %
	Gennemførte interview	533	40 %
Udsatte boligområder	Nettostikprøve	893	100 %
	Nægttere	178	20 %
	Ikke truffet	308	34 %
	Gennemførte interview	407	46 %

	Variable	Stikprøve uvægtet		Stikprøve vægtet		Danmarks Statistik	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%
Landsplan (by-og landområder)	Kvinder	535	52 %	520	51 %	2.313.017	51 %
	Mænd	489	48 %	504	49 %	2.242.422	49 %
	16-19 år	64	6 %	65	6 %	288.631	6 %
	20-29 år	161	16 %	150	15 %	681.847	15 %
	30-39 år	151	15 %	162	16 %	700.034	15 %
	40-49 år	180	18 %	184	18 %	815.894	18 %
	50-59 år	154	15 %	163	16 %	727.751	16 %
	60-69 år	163	16 %	156	15 %	693.516	15 %
	70 år eller derover	150	15 %	142	14 %	647.764	14 %
	Lønmodtagere	513	51 %	510	51 %	2.438.455	54 %
	Selvstændige	39	4 %	41	4 %	200.226	4 %
	Pension, efterløn mv.	320	32 %	308	31 %	1.188.025	26 %
	Øvr. ej i arbejde*	148	15 %	145	14 %	692.053	15 %
Danskere	964	94 %	964	94 %	5.002.504	89 %	
Indvandrere	48	89 %	48	5 %	454.296	8 %	
Efterkommere	12	1 %	12	1 %	142.865	3 %	
Udsatte boligområder	Kvinder	215	46 %	199	50 %	22.441	50 %
	Mænd	182	54 %	203	50 %	22.289	50 %
	16-19 år	55	14 %	42	10 %	4.346	10 %
	20-29 år	94	24 %	85	21 %	9.782	22 %
	30-39 år	63	16 %	73	18 %	7.960	18 %
	40-49 år	58	15 %	77	19 %	8.663	19 %
	50-59 år	45	11 %	59	15 %	6.488	15 %
	60-69 år	48	12 %	39	10 %	4.189	9 %
	70 år eller derover	33	8 %	27	7 %	3.192	7 %
	Lønmodtagere	129	34 %	146	38 %	14.035	34 %
	Selvstændige	10	3 %	12	3 %	923	2 %
	Pension, efterløn mv.	89	23 %	83	22 %	10.544	26 %
	Øvr. ej i arbejde*	153	40 %	142	37 %	15.468	38 %
Danskere	216	54 %	146	36 %	16.971	38 %	
Indvandrere	136	34 %	206	51 %	22.710	51 %	
Efterkommere	45	11 %	51	13 %	4.939	11 %	

*Da ledige (dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere) samt studerende ikke er opgjort på samme måde i denne undersøgelse som hos Danmarks Statistik, er kategorierne her slået sammen.

I de udsatte områder er stikprøven repræsentativ på køn, alder og beskæftigelse, og gennem vægtningen opnås en fin repræsentativitet på etnicitet, hvilket er vigtigt i de udsatte områder, hvor etniske minoriteter udgør hovedparten af beboerne.

Dataanalyser

Data er blevet analyseret i IBM SPSS Statistics 20. Til de marginale analyser, hvor to variable testes overfor hinanden, har vi anvendt χ^2 -tests med et signifikansniveau på $p \leq 0,05$. Kun p-værdier der har været $\leq 0,05$ er blevet omtalt som statistisk signifikante i rapporten, med mindre andet er nævnt.

Tabelbilag med frekvensfordelinger kan rekvireres ved henvendelse til CFBU.

Regressionsanalyser

For at teste, hvordan forskellige variable hænger sammen med tryghed og samtidig tage højde for, om variable indbyrdes påvirker hinanden, har vi anvendt en logistisk regressionsmodel med et 95 % konfidensinterval og et signifikansniveau $\leq 0,05$. Den afhængige variabel er utryghed ved at færdes

ude i sit boligområde om aftenen, hvor 0=at man er tryk og 1=at man er utryk.

Resultaterne fra den logistiske regressionsanalyse er vist nedenfor.

Udeladte variable

Som det fremgår af tabellen, er det kun sociodemografiske variable, der er medtaget i de logistiske analyser. Man kunne også have medtaget respondenternes oplevelse af kriminalitet og nabolagsproblemer samt oplysninger om, hvorvidt respondenter selv har været udsat for kriminalitet. Mht. førstnævnte blev disse oplysninger udeladt, da analyserne viste, at oplevede nabolagsproblemer ikke kun påvirkede trygheden, men at kausaliteten også gik den anden vej, således at utrygge beboere generelt fokuserede mere på nabolagsproblemer. Det indebar et såkaldt endogenitetsproblem, dvs. at forklaringen (i dette tilfælde oplevelsen af nabolagsproblemer) i sig selv delvist er et resultat af det fænomen, man ønsker at forklare, i dette tilfælde "utryghed".

Mht. udsathed ift. kriminalitet kunne det konstateres, at der ikke er signifikante sam-

Variable	Landsdækkende undersøgelse		Udsatte boligområder	
	B	Odds ratio	B	Odds ratio
Køn (kvinde)	1,822 ***	6,187	0,976 ***	2,653
Etnicitet (indvandrere)	-0,227	0,797	0,522 **	1,686
Alder, 30-69 år	0,000 ***	-	0,000	-
Alder, under 30 år	0,649 ***	1,913	-0,081	0,923
Alder, 70 år eller ældre	0,622 **	1,863	0,425	1,530
Videregående uddannelse	0,000 **	-	0,000 *	-
Folkeskoleuddannelse	0,679 **	1,973	0,287	1,332
Gymnasial/erhvervsuddannelse	0,204	1,227	0,690 **	1,994
Ikke-beskæftigede 16-64årige	0,622 **	1,863	0,188	1,207
Bosat i byområde	0,333 *	1,395		-
Konstant	-3,529 ***	,029	-2,835 ***	,059
Nagelkerke R ²	0,177		,092	
Chi ²	104,446 ***		25,781 ***	
Log-Likelihood	708,347		431,644	
N	1015		396	

*** Signifikant ved signifikansniveau $\leq 0,01$; ** Signifikant ved signifikansniveau $\leq 0,05$;

*Signifikant ved signifikansniveau $\leq 0,1$

menhænge mellem utryghed, og hvorvidt man selv har eller kender andre, der har været udsat for kriminalitet. Denne variabel er derfor også udeladt af modellen.

Oplysninger om respondentens sociale netværk kunne også være inddraget, men det viste sig for vanskeligt at undersøge med den operationalisering og det antal respondenter, der indgår i nærværende undersøgelse. Derfor er regressionsanalyserne gennemført alene med inddragelse af sociodemografiske variable.

Den landsdækkende undersøgelse

Som det fremgår af tabellen, har en række sociodemografiske karakteristika betydning for beboernes (u)tryghed. Dog er den samlede forklaringskraft begrænset, idet modellen kun kan forklare knap 18 % af variationen på den afhængige variabel (utryghed). Der er altså stadig en lang række vigtige årsager til utryghed, der ikke er medtaget i ovenstående model.

Ser vi på den landsdækkende undersøgelse, har køn størst betydning, idet kvinder har seks gange større sandsynlighed for at være utrygge end mænd. Alder har også betydning, idet de unge under 30 og de ældre på 70 eller derover har større sandsynlighed for at være utrygge ved at bevæge sig ud i boligområdet om aftenen.

Ligeledes har personer med folkeskolen som højeste afsluttede uddannelse samt personer i den arbejdsdygtige alder, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, større sandsynlighed for at være utrygge end andre beboere. Endelig er der en tendens (sig. = 0,09) til, at personer bosat i byområder – alt andet lige – er mere utrygge ved at bevæge sig ud om aftenen.

De udsatte områder

De sociodemografiske karakteristika udgør en langt mindre del af forklaringen på utrygheden i de udsatte områder, end når vi ser på landet som helhed. Kun 9 % af den observerede utryghed kan forklares gennem de sociodemografiske variable i modellen. Overordnet set er der altså tale om en svag forklaringsmodel.

Kvinder er også her mere utrygge end mænd, men forskellen er mindre end i resten af landet, idet kvinderne kun har ca. to en halv gange så stor sandsynlighed for at være utrygge. Derudover ser det ud til, at personer med en lang videregående uddannelse er mere trygge end personer, der kun har en gymnasial- eller erhvervsuddannelse.

Mest interessant er det, at indvandrere bosat i de udsatte boligområder alt andet lige er mere utrygge end personer, der er født i Danmark. Indvandrere udgør halvdelen af beboerne i de udsatte områder, så forskellen kan være en del af forklaringen på den forhøjede utryghed i disse områder.

7 <http://mbbl.dk/publikationer/liste-over-saerligt-udsatte-boligomraader-pr-1-oktober-2012>

8 Eneste undtagelse er boligområdet Nivåhøj i Nivå